

**VILNIAUS MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
STRATEGINIO VALDYMO IR POLITIKOS FAKULTETAS
APLINKOS POLITIKOS IR VALDYMO KATEDRA**

**VYGANT JUKNIUVIEN
(APLINKOS APSAUGOS POLITIKA IR ADMINISTRAVIMAS)**

**KOMUNALINI ATLIEK TVARKYMO SISTEMOS
GYVENDINIMO ŠILUT S RAJONE YPATUMAI**

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadov : doc. dr. L. Galkut

Vilnius, 2006

TURINYS

VADAS	4
I. ATLIEKŲ TVARKYMŲ REGLAMENTUOJANTYS TEISĖS AKTAI	7
1.1. Darnus vystymasis ir atliekų tvarkymas.....	7
1.2. Atliekų tvarkymų reglamentuojantys ES teisės aktai	8
1.3. Atliekų tvarkymų reglamentuojantys Lietuvos Respublikos teisės aktai.....	11
1.4. Skyriaus išvados.....	15
II. ATLIEKŲ TVARKYMO PRINCIPŲ GYVENDINIMAS ŠILUTĖS RAJONE	16
2.1. Atliekų vengimas.....	17
2.2. Atliekų naudojimas.....	18
2.3. Saugus atliekų šalinimas.....	19
2.4. Atliekų vežimas.....	20
2.5. Atliekų apskaita ir kontrolė	20
2.6. Visuomenės informavimas ir švietimas.....	21
2.7. Atliekų tvarkymo valdymo institucinė struktūra.....	21
2.8. Atskiri atliekų srautų tvarkymas Šilutės rajone	24
2.8.1. Buitinėje susidaranti pavojingų atliekų tvarkymas.....	24
2.8.2. Biodegraduojamų atliekų tvarkymas.....	26
2.8.3. Pakuočių atliekų tvarkymas.....	26
2.8.4. Antrinių žaliavų tvarkymas.....	28
2.8.5. Statybos ir griovimo atliekų tvarkymas.....	29
2.9. Skyriaus išvados.....	30
III. ŠILUTĖS RAJONO GYVENTOJŲ POŽIŪRIU BUITINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMŲ TYRIMAS	30
3.1. Tyrimo metodologija.....	30
3.1.1. Tyrimo imtis.....	31
3.1.2. Tyrimo instrumentas.....	31
3.1.3. Tyrimo procedūros.....	32
3.2. Tiriamajam apibūdinimas.....	33
3.3. Gyventojų supratimas apie buitinių atliekų keliamas problemas.....	33
3.4. Buitinių atliekų tvarkymo ypatumai.....	37
3.5. Visuomenės informavimas.....	40
3.6. Skyriaus išvados.....	43
IV. REKOMENDACIJOS VISUOMENĖS ŠVIETIMO PROGRAMAI	43
4.1. Visuomenės švietimo priemonės.....	44

4.2. Aplinkosauginio švietimo veikla mokyklose.....	46
IŠVADOS	50
LITERATŲ RAŠAS	51
SANTRAUKA	54
SUMMARY	55
PRIEDAI	56

VADAS

Buitini atliek problema yra išsiskiusi civilizuotai visuomenei - vis gausėjantis atliekų šaltinis reikalauja imtis veiksmingų tvarkymo būdų. Buitinių atliekų gausėjimas su lygoja kelias esmines problemas:

- suvartojamus patenka daug atliekų, kurias tinkamai išnaudojant būtų galima perdirbti ir pakartotinai panaudoti;
- suvartojamus patenka pavojingos buitinės atliekos tampa padidintos rizikos žmonėms sveikatai ir aplinkai židiniai;
- sparčiai daugėja nelegalių suvartojimų, teršiančių aplinką ir darančių kraštovaizdį;
- atliekų tvarkymas reikalauja vis didesnių investicijų.

Lietuvos atliekų sektoriaus politika yra neatsiejama Europos Sąjungos (ES) politikos dalis. Atliekų prevencija ir tvarkymas vadinamos kaip prioritetinės sritys. ES teisės aktai, reglamentuojantys atliekų tvarkymo politikos gyvendinimą, nustato atliekų tvarkymo principus bei prioritetus ir reikalauja imtis reikiamų priemonių bei užtikrinti, kad atliekos būtų tvarkomos nesukeliant grėsmės žmonėms sveikatai ir nenaudojant aplinkai galinčių pakentėti procesų ar metodų. Lietuvos Respublika, pasirašiusi stojimo ES sutartį,sipareigojo nacionaliniais teisės aktais perkelti visus ES atliekų tvarkymui keliamus reikalavimus.

Pagal Valstybinį strateginį atliekų tvarkymo planą parengti ir pradėti gyvendinti regioniniai suvartojimo projektai. Tačiau atliekų tvarkymo sistemos diegimo sunkumą lemia ne vien infrastruktūros trūkumai, bet ir gyventojų žinios apie atliekų išsivymą ir antrinių žaliavų surinkimo svarbą, taip pat palankūs požymiai naujas atliekų tvarkymo priemones ir iniciatyvas gyvendinant.

Magistrinio darbo objektas: Šilutės rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistema.

Hipotezė: Šilutės rajono gyventojai nepakankamai informuojami atliekų tvarkymo klausimais siekiant paskatinti aktyviai dalyvauti diegiant naujus atliekų tvarkymo būdus.

Darbo tikslas – atskleisti Šilutės rajono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos gyvendinimo ypatumus. Siekiant šio tikslo gyvendinti toliau pateikti 4 **uždaviniai**:

1. Apžvelgti ES ir Lietuvos Respublikos teisės aktus, reglamentuojančius komunalinių atliekų tvarkymą.
2. Analizuoti teisės aktus, reglamentuojančius atliekų tvarkymą Šilutės rajone, bei jų gyvendinimo praktiką.
3. Ištirti Šilutės rajono gyventojų požiūrį buitines atliekas.
4. Suformuluoti rekomendacijas visuomenės informavimui gerinti.

Naudoti tyrimo **metodai**: teis s akt analiz ; lyginamoji analiz , anketin apklausa, statistin analiz .

Mokslin reikšm : darbe nagrin jamas Šilut s rajono savivaldyb s buitini atliek sistemos gyvendinimas ir tobulinimo galimyb s; pirm kart Šilut s rajone atliktas gyventoj poži rio buitines atliekas ir j tvarkym tyrimas.

Praktin reikšm : atsižvelgus tyrimo išvadas, darbe suformuluotos rekomendacijos rajono visuomen s švietimo atliek tvarkymo klausimais programai, kurios pateiktos Šilut s rajono savivaldyb s atsakingiems pareig nams; rekomendacijos jau 2007 m. bus gyvendintos diegiant Europos S jungos reikalavimus atitinkan i regionin atliek tvarkymo sistem .

Pagrindin s darbe naudotos s **vokos**:

Atliekos - bet kokios medžiagos ar daiktai, kuri atliek tur tojas atsikrato, nori atsikratyti ar privalo atsikratyti ir kurie priklauso atliek kategorijoms, nurodytoms statymo 1 priede, bei patenka Aplinkos ministerijos patvirtint atliek s raš (Lietuvos Respublikos atliek tvarkymo statymas // Valstyb s žinios. 1998, Nr. 61-1726).

Komunalin s atliekos - buitini s (buityje susidaran ios) ir kitokios atliekos, kurios savo pob dži u ar sud timi yra panašios buitines atliekas (Lietuvos Respublikos atliek tvarkymo statymas // Valstyb s žinios. 1998, Nr. 61-1726). Darbe buitini atliek s voka naudojama kaip komunalini atliek sinonimas.

Visuomen s informavimas – viešosios informacijos teikimas visuomenei (Lietuvos Respublikos visuomen s informavimo statymas // Valstyb s žinios. 2000, Nr.75-2272).

PAGRINDINIS SANTRUMPOS

AM	- Aplinkos ministerija
ATT	- Atliekų tvarkymo taisyklės
BA	- Baterijos ir akumuliatoriai
DAA	- Didžiąsias atliekų ir antrinių žaliavų surinkimo aikštelių
EB	- Europos bendrija
EBPO	- Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija
EEB	- Europos ekonominė bendrija
ES	- Europos Sąjunga
EWC	- Bendras atliekų sąrašas
HWC	- Pavojingų atliekų sąrašas
KRATC	- Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centras
PCB	- Polichlorinti bifenilai
PCT	- Polichlorinti terfenilai
RAAD	- Regiono aplinkos apsaugos departamentas
SGA	- Statybos ir griovimo atliekos
ŠG	- Švaresnė gamyba
TIPK	- Taršos integruota prevencija ir kontrolė

I. ATLIEKŲ TVARKYMŲ REGLAMENTUOJANTYS TEISĖS AKTAI

1.1. Darnus vystymasis ir atliekų tvarkymas

Jau pirmojoje darnaus vystymosi veiksmų programoje – Darbotvarkė 21 („Darbotvarkė 21“, 2001) buvo skiriamas dėmesys saugiam atliekų tvarkymui ir šalinimui. Šio dokumento 21 skyriuje „Aplinkos atžvilgiu saugus kietųjų (buitinių atliekų) tvarkymas ir kanalizacijos nuotekų problemos“ vienareikšmiškai pabrėžta, jog „aplinkai palanki atliekų vadyba turi tapti saugiu atliekų tvarkymu bei šalinimu. Aplinkai saugus atliekų tvarkymas yra viena iš svarbiausių aplinkosaugos reikmi išlaikyti Žemės aplinkos kokybę ir ypač pasiekti aplinkosaugos atžvilgiu patikimą ir subalansuotą plėtrą visose šalyse“. <...> „21.4. Todėl nustatytus turi būti numatytas būtinų veiksmų planas, sutelktas šias keturias svarbiausias, su atliekomis susijusias programas:

- (a) kiek galima sumažinti atliekų kiekį;
- (b) kur galima plėtoti aplinkos požiūriu tinkamą antrinių atliekų panaudojimą ir perdirbimą;
- (c) skatinti aplinkos požiūriu saugų atliekų šalinimą ir apdorojimą;
- (d) plėtoti atliekų tvarkymo paslaugų apimtį.“

Dokumentu 21.6 skirsnyje pabrėžiama: „Šios keturios programų sritys yra tarpusavyje susijusios ir viena kitą papildo, todėl turi būti integruotos, siekiant pateikti išsamų ir aplinkos požiūriu atsakingą atliekų tvarkymo struktūrą. Priklausomai nuo vietos ekonominių ir socialinių sąlygų, atliekų kaupimo ir įsutaikymo, skirsnis ir dėmesys kiekvienai iš šių keturių programų sričių“.

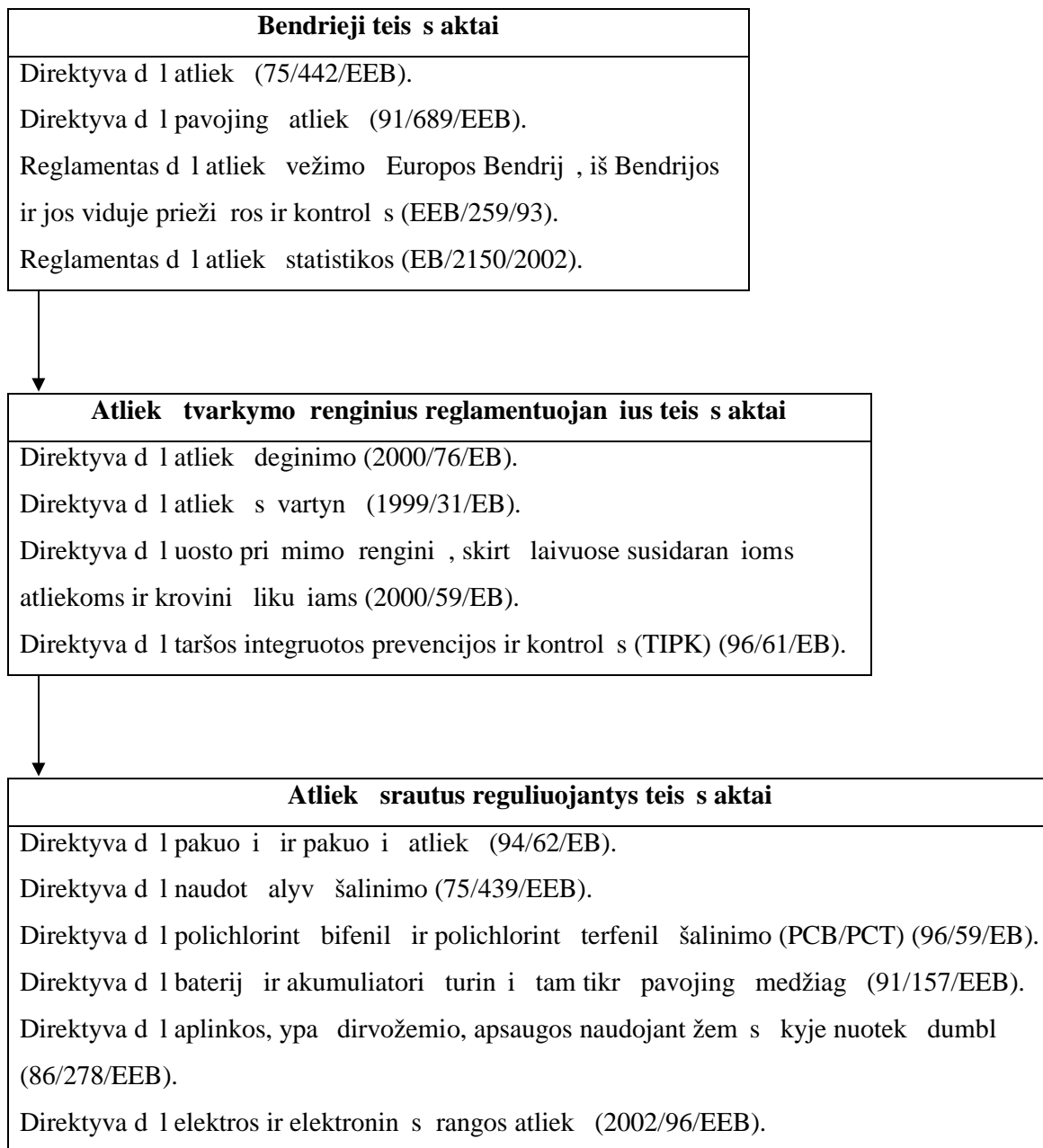
Darbotvarkės 21, 36 skyriuje „Ugdymo, visuomenės informavimo ir kvalifikacijos kėlimo plėtra“ nurodoma: „Visuomenės informavimas ir švietimas iš esmės yra susiję su visomis Darbotvarkės 21 sritimis, daugiausia su klausimais, skirtais svarbiausių poreikių tenkinimo, gebėjimų ugdymo, informacijos, mokslo ir svarbesniųjų visuomenės grupių vaidmens problemoms“.

Švietimo vaidmuo bendrąja prasme akcentuojamas skirsnyje 36.3: „Švietimas, skaitant formalųjį švietimą ir visuomenės informavimą yra procesas, padedantis žmogui ir visuomenei visiškai realizuoti savo galimybes. Švietimas lemia darnų vystymąsi ir žmonių gebėjimų spręsti aplinkos ir plėtrąs problemas tobulinimą. Bendrasis ugdymas yra mokymo apie aplinką ir plėtrąs pamatas, antra vertus, pastarasis turėtų tapti esmine ugdymo dalimi. Tiek formalusis, tiek neformalusis švietimas yra būtini keičiant žmonių pažiūras, siekiant gyti gebėjimų vertinti ir prasminti darnaus vystymosi reikmes. Švietimas lemia aplinkosaugos kultūrą bei etiką, vertybes ir pažiūras, gėdžius ir elgesį, netrikdantius darnaus vystymosi ir būtinus reikšmingam visuomenės dalyvavimui priimant sprendimus“.

1.2. Atliek tvarkym reglamentuojantys ES teis s aktai

ES atliek valdymo sektoriaus teis s aktus galima suskirstyti (1 pav.):

- bendruosius, kuriuose nustatomi reikalavimai, taikomi visoms atliekoms ir visiems j tvarkymo b dams;
- atliek tvarkymo rengini , kuriuose nustatomi reikalavimai renginiams;
- atliek sraut , kuriuose nustatomi reikalavimai, taikomi tik vienam ar kitam atliek srautui.

1 pav. ES atliek valdymo sektoriaus teis s aktai

Analizuojant atliek tvarkymo politik Šilut s rajone daugiausia buvo remiamasi bendraisiais ES teis s aktais, kuriuose nustatomi pagrindiniai reikalavimai, taikomi visoms atliekoms ir j tvarkymo b dams.

Direktyva d l atliek (75/442/EEB)

Tarybos direktyva d l atliek (75/442/EEB) ir j papildanti Direktyva 91/156/EEB sudaro atliek tvarkymo politikos pagrindus. Direktyvoje pateikiami:

- bendri visoms šalims nar ms termin apibr žimai;
- atliek apskaitos reikalavimai, kur reglamentuoja, kad atliekas privalo apskaityti atliek surink jai, vež jai ir tvarkytojai;
- atliek surink j ir vež j registravimo reikalavimai;
- leidim išdavimo atliek dalintojams reikalavimai.

Šioje direktyvoje d l atliek reikalaujama, jog šalys nar s imt si „b tin priemoni užtikrinti, kad atliekos b t panaudotos ar pašalintos nesukeliant pavojaus žmon ms ir nenaudojant proces ar b d , galin i pakenkti aplinkai“ (75/442/EEB, 4 straipsnis). Reikalaujama, kad atliek tvarkymas ne tik nekelt pavojaus vandeniui, orui, dirvožemiui, augalams ir gyv namams – taip pat nekelt triukšmo, neskleist kvap bei nedaryt neigiamo poveikio kraštovaizdžiui ar ypa svarbioms vietov ms. Šiam reikalavimui gyvendinti šalys nar s privalo imtis „b tin priemoni uždrausti atliek išmetim , išvertim ar nekontroliuojam šalinim “, sudaryti atliek tvarkymo planus bei sukurti „integruot ir tinkam atliek šalinimo rengini tinkl , naudojant geriausi prieinam gamybos b d , nereikalaujant pernelyg dideli išlaid “.

Direktyvoje nustatomas principas „terš jas moka“, kuris reiškia, kad atliek šalinimo išlaidas privalo padengti j tur tojas, kurio atliekas tvarko atliek surink jas arba kio subjektas ir (arba) ankstesni tur tojai arba produkto, iš kurio atliekos atsirado, gamintojai.

Direktyva d l pavojing atliek (91/689/EEB)

Pavojing atliek direktyva 91/698/EEB nustato papildomas ir griežtesnes taisykles reikalaujan ias atsižvelgti pavojing atliek ypating prigimt . Reikalaujama, kad b t registracijos sistema, kuri registruot pavojingas atliekas ”nuo lopšio iki karsto”, t.y. nuo j susidarymo momento iki galutinio pašalinimo, ir žinoma, visais j tarpinio perdavimo etapais.

Atliekos laikomos pavojingomis, jei jos atitinka Pavojing atliek s raše 94/904/EEC nurodytas kategorijas, nebent galima rodyti, kad atliekos neturi tam tikr ypatybi , kurios laikomos pavojingomis.

Tarybos Direktyvoje 91/689/EEB apibrėžiami tokie pavojingų atliekų tvarkymo principai:

- kiekvienoje vietoje, kurioje susidaro pavojingos atliekos, jos turi būti identifikuotos ir užregistruotos;
- surinkimo, pervežimo, perdirbimo ar šalinimo metu negalima maišyti skirtingų kategorijų pavojingų atliekų arba pavojingų atliekų su nepavojingomis atliekomis;
- skirtingų kategorijų pavojingas atliekas arba pavojingas atliekas su nepavojingomis atliekomis galima maišyti tik tam tikrais atvejais, pirmiausiai, jei tai padidina perdirbimo ar šalinimo saugumą; tokiam maišymui reikalingas nustatytos formos leidimas;
- kai atliekos jau sumaišytos su kitomis atliekomis ar medžiagomis, jos turi būti atskiriamos, jei tai techniškai manoma ir galima pateisinti ekonomiškai;
- dokumentacija apie pavojingų atliekų tvarkymą turi būti laikoma ne mažiau, kaip tris metus; kompetentingiems kontrolės organams bei buvusiems pavojingų atliekų savininkams pareikalavus, jiems turi būti pateikti dokumentai apie pavojingų atliekų tvarkymo operaciją atlikimą;
- surenkamos, pervežamos ir laikinai saugojamos atliekos turi būti tvarkingai supakuotos ir sužymėtos pagal galiojančius tarptautinius ar ES standartus;
- jei pavojingos atliekos perduodamos kitam šeiminkui, jas turi lydėti identifikacijos pažymėjimas;
- organizacijos, atsakingos už pavojingų atliekų tvarkymą, turi sudaryti tvarkymo planus ir paskelbti šiuos planus visuomenei.

Reglamentas dėl atliekų vežimo Europos Bendrijoje, iš Bendrijos ir jos viduje priežiūros ir kontrolės (EEB/259/93)

Reglamentu dėl atliekų vežimo EEC/259/93 perkelti Bazelio Konvencijos reikalavimai dėl atliekų tarpvalstybinio pervežimo priežiūros ir kontrolės. Reglamentas netaikomas atliekų siuntoms atskiros valstybės narės ribose. Reglamentas nustato pranešimų apie visas atliekų siuntas per valstybių sienas sistemą ir leidimų išdavimo procedūras (remiantis siuntos paaiškinimais), priklausomai nuo siuntos tipo ir atliekų paskirties vietos. Siunčiančiosios šalies ir priimančiosios šalies atsakingos institucijos atsako už tai, kad atliekos būtų šalinamos arba jos būtų panaudojamos nekenksmingu aplinkai būdu, ir už tai, kad būtų draudžiamas neteisėtas atliekų pervežimas, o pažeidėjai būtų baudžiami. Pervežant atliekų siuntas per valstybių sienas, turi būti pateikiamos finansinės garantijos arba atitinkamas draudimas. Panaudojimui skirtos atliekos turi būti atskirtos nuo atliekų, kurios skirtos šalinimui. Reglamente nustatytas skirtingas režimas atliekų siuntoms per valstybių narių sienas Bendrijos ribose ir atliekų siuntoms Bendrijai iš jos. Draudžiama išvežti iš

ES pavojing atliek siuntas panaudojimui valstybes, kurios nepriklauso EBPO. Reglamento II, III ir IV priedai atitinka 1992-j met EBPO sprendime nustatytus "žali j ", "gelton j " ir "raudon j " atliek s rašus.

Reglamentas suskirsto atliekas naudojamas ir šalinamas. Reglamentas nustato, kad naudoti skirtos atliekos turi b ti atskirtos nuo šalinti skirt atliek .

Reglamentas d l atliek statistikos (EB/2150/2002)

Kad b t s kmingai gyvendinta nustatyta atliek politikos steb sena, b tini reguliar s statistiniai duomenys apie verslo ir priva i nam ki atliekas ir j tvarkym , taip pat b tini statistikos dokumentai, kad b t galima vertinti, kaip laikomasi atliek prevencijos princip ir nustatyti dokument apie atliek susidarymo ryš su pasauliniais, nacionaliniais ir regioniniais ištekli naudojimo aprašais.

Norint išspr sti visus su atliek statistika susijusius uždavinius buvo parengtas reglamentas EB/2150/2002, kurio tikslas – sukurti sistem , skirt ES atliek susidarymo, utilizavimo ir šalinimo statistiniams duomenims parengti.

Reglamente nustatyta, kad kiekviena šalis nar atitinkamu formatu ir per tam tikr laik , nustatyt nuo konkre i ataskaitini laikotarpi pabaigos, turi pateikti visus duomenis apie atliek statistik .

Reglamente nustatyta, kad šalys nar s duomenis gali surinkti iš keturi šaltini :

- tyrim ;
- administracini ar kit šaltini ;
- statistinio vertinimo proced ros, remiantis m giniais arba su atliekomis, susijusiais statistiniais vertinimais, arba ši priemoni deriniu.

1.3. Atliek tvarkym reglamentuojantys Lietuvos Respublikos teis s aktai

Lietuvos Respublikos atliek tvarkym reglamentuojan ius teis s aktus, kaip ir ES atliek tvarkymo sektoriaus aktus, galima suskirstyti :

- bendruosius atliek teis s aktus;
- teis s aktus, reglamentuojan ius tam tikrus atliek tvarkymo b dus bei renginius;
- teis s aktus, reglamentuojan ius atskir atliek sraut tvarkym .

Šiame poskyryje analizuojami tik bendrieji LR teis s aktai, kadangi juose nurodomos pagrindin s strategin s nuostatos, kuriomis remiantis analizuojama komunalini atliek tvarkymo sistema Šilut s rajone.

Atliek tvarkymo teis aktai nustatantys bendruosius reikalavimus yra šie:

- Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos statymas;
- Lietuvos Respublikos atliek tvarkymo statymas;
- Lietuvos Respublikos atliek tvarkymo taisyklės;
- Valstybinis strateginis atliek tvarkymo planas.

Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos statymas

Aplinkos apsaugos statyme apibrėžiami pagrindiniai aplinkos apsaugos tvarkymo Lietuvoje teisiniai principai („Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos statymas“//Valstybės žinios. 1992, Nr. 5-75). Atliek tvarkymas yra viena iš aplinkos apsaugos tvarkymo sričių, taip pat reglamentuojama šiame statyme. 23 šio statymo straipsnis reglamentuoja: „Asmenys privalo laikytis Lietuvos Respublikos statymų ir kitų teisės aktų nustatytą atliek tvarkymo reikalavimų. Atliek tvarkymo išlaidas apmoka teršėjai“.

Lietuvos Respublikos atliek tvarkymo statymas

Atliek tvarkymo statymas yra pagrindinis atliek tvarkymą reglamentuojantis Lietuvos Respublikos teisės aktas („Lietuvos Respublikos atliek tvarkymo statymas“ // Valstybės žinios. 1998, Nr. 61-1726), kurio paskirtis:

- nustatyti bendruosius atliek prevencijos, apskaitos, surinkimo, saugojimo, vežimo, naudojimo, šalinimo reikalavimus, kad būtų išvengta atliek neigiamo poveikio žmonių sveikatai ir aplinkai;
- nustatyti pagrindinius atliek tvarkymo sistemų organizavimo ir planavimo principus.

Šiame statyme suformuluoti pagrindiniai su atliek tvarkymu susijusių sričių apibrėžimai bei atliek tvarkymo prioritetai. Jame reglamentuojama, kad visos monijos, kuri veikloje susidaro atliek ir kurios naudoja, šalina ar kitaip tvarko atliekas, turi imtis visų galimų ir ekonomiškai pateisinamų priemonių sumažinti atliek susidarymą, kad mažiau atliek patektų į vartynus, taip pat nustatoma, kokių priemonių reikia imtis, kad tai būtų pasiekta.

Atliek tvarkymo statyme organizuojant atliek tvarkymą numatomos vairios ministerijų ir savivaldybių funkcijos, kurias jos turi gyvendinti.

Atliek tvarkymo statyme nurodomi šie atliek tvarkymo prioritetai:

- 1) naudoti prevencijos priemones atliek susidarymui mažinti;
- 2) mažinti susidarymą bei s vartynus patenkinti atliek kieki ir j kenksmingum kurti ir diegti mažaatliekes technologijas, taupyti gamtos išteklius, gaminti ir tiekti rinkaminius,

kuriuos būt galima ilgai ar kartotinai naudoti, o pasibaigus jų naudojimui laikui ir virtus atliekomis jas sunaudoti ir taip sumažinti atliekų kiekį bei pavojų žmonių sveikatai ir aplinkai;

3) pagaminti iš susidariusių atliekų gaminius arba antrines žaliavas, tinkamas gaminiams gaminti;

4) naudoti atliekas energijai gauti;

5) saugiai šalinti susidariusias atliekas iš vartynus bei kitas specialiai tam skirtas vietas, kad jos nekeltų pavojaus žmonių sveikatai ir aplinkai.

statyme nurodoma, kad prioritetiniams tikslams gyvendinti turi būti parengti valstybinis strateginis atliekų tvarkymo planas, regioniniai ir savivaldybių atliekų tvarkymo planai.

Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo taisyklės

Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo taisyklės („Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo taisyklės“// Valstybės žinios, 1999 07 21, Nr. 63-2065) yra Atliekų tvarkymo statymo papildymas, kuriame numatytos detalios atliekų tvarkymo ir kontrolės procedūros: Regioniniai ir savivaldybių atliekų tvarkymo planai; atliekų tvarkymo įmonių registracija; pirminis atliekų apskaita; atliekų apskaitos ataskaita; atliekų naudojimo ar šalinimo techninis reglamentas; atliekų rėšiavimas monose ir organizacijose; pavojingų atliekų identifikavimas ir deklaravimas; pavojingų atliekų pakavimas ir ženklavimas; pavojingų atliekų lydraštis; pavojingų atliekų naudojimo ir šalinimo darbo žurnalas; atliekų tvarkymo dokumentacijos saugojimas.

Šiose Taisyklėse pateikiami tikslai su atliekų tvarkymu susijusių suvokimų žimais, kurie visiškai atitinka ES reikalavimus.

Valstybinis strateginis atliekų tvarkymo planas

Valstybinis strateginis atliekų tvarkymo planas, patvirtintas 2002 m. balandžio 12 d. LR Vyriausybės nutarimu Nr. 519 (Žin., 2002, Nr. 40-1499). Šis planas parengtas atsižvelgiant Europos Sąjungos atliekų tvarkymo reglamentuojančius teisės aktus. Šiame plane nurodytos pagrindinės teisinės, administracinės ir ekonominės priemonės, kurios turėtų būti vykdomos visuose valdymo lygmenyse. Šiame plane nustatytos užduotys ir numatyti veiksmai ir priemonės, kurias turi gyvendinti valstybės ir savivaldybių institucijos. Taip pat plane aptartus bendruosius atliekų tvarkymo principus, veiksmus ir užduotis reguliariai reikėtų tikslinti ir detalizuoti priklausomai nuo atliekų tvarkymo rezultatų ir naujos informacijos.

Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane, („Valstybinis strateginis atliekų ...“, 2002) nurodyti: „9. Svarbiausieji šio plano tikslai:

9.1. apsaugoti gamtą ir žmoniją sveikata nuo taršos atliekomis poveikio, maksimaliai, tačiau racionaliai naudojant atliekų medžiaginius ir energetikos išteklius;

9.2. sukurti racionalią atliekų tvarkymo sistemą, tenkinančią visuomenės poreikius, užtikrinančią gerą aplinkos kokybę ir nepažeidžiančią rinkos ekonomikos principus;

9.3. nustatyti atliekų tvarkymo užduotis, priemones ir veiksmus, sudarančius lygias per artimiausią dešimtmetį gyvendinti Europos Sąjungos atliekų tvarkymo direktyvas“.

Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nurodyta, kad: „Lietuvos Respublikoje kuriama atliekų tvarkymo sistema, apimanti visą atliekų tvarkymą, išskyrus išmetimus oru, nuotekas vandeniui ir radioaktyvias atliekas, taip pat kritusius gyvulius ir žemės ūkio atliekas (natūralias, nepavojingas, naudojamas žemės ūkyje medžiagas). Ji sudaro dvi pagrindines grandys:

10.1. gamybos atliekų tvarkymo sistema, apimanti susidariusias gamybos proceso metu atliekas, kurių tvarkymas turi būti apibrėžiamas gamtos išteklių naudojimo leidimuose;

10.2. savivaldybių atliekų tvarkymo sistemos, apimančios komunalines atliekas ir kitas savivaldybių teritorijoje susidariusias atliekas, kurios nepatenka į gamybos atliekų tvarkymo sistemą“.

„11. Atliekų tvarkymo sistema apima atliekų surinkimą, rūšiavimą ir naudojimo sistemų planavimą ir sukūrimą ar modernizavimą, senųjų vartynų uždarymą ir rekultivavimą, naujų, modernių atliekų šalinimo reikinių statybą, efektyvų atliekų tvarkymo infrastruktūros eksploatavimą ir administravimą“.

„13. Atliekų tvarkymo sistema turi remtis gamintojo atsakomybės už gaminio poveikį aplinkai principu, nes gamintojas, priimdamas svarbius sprendimus gaminio ir technologinio proceso projektavimo ir gamybos organizavimo stadijose, turi didžiausią šio poveikio formavimui. Atliekų tvarkymo išlaidas pagal principą „teršėjas moka“ turi apmokėti atliekų turėtojas ir (arba) medžiagų ir gaminių, dėl kurių naudojimo susidaro atliekos, gamintojas arba importuotojas. Siekiant visiškai gyvendinti principą „teršėjas moka“, Lietuvos Respublikos mokesčio už aplinkos teršimą statymas (Žin., 1999, Nr. 47-1469; 2002, Nr. 13-474) nustato mokestį už aplinkos teršimą gaminių atliekomis“.

Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane vienas svarbiausių klausimų yra visuomenės informavimas ir švietimas. Šiame dokumente pažymima: „Valstybės ir savivaldybių institucijos, atliekų tvarkymo sistemų operatoriai (atliekų tvarkytojai) privalo supažindinti visuomenę su organizaciniais ir technoliniais atliekų tvarkymo projektais, jų taka aplinkai ir žmonijai sveikatai“.

Antrą Lietuvos Respublikos teisės aktų bloką sudaro **atliekų tvarkymo būdus bei renginius reglamentuojantys teisės aktai:**

- Lietuvos Respublikos atliekų švartynų rengimo, eksploatavimo, uždarymo ir priežiūros po uždarymo taisyklės;
- Lietuvos Respublikos buityje susidaranti pavojingų atliekų surinkimo punktų rengimo ir eksploatavimo taisyklės;
- Lietuvos Respublikos atliekų deginimo aplinkosauginiai reikalavimai;
- Lietuvos Respublikos LAND 32-99 „Gamtos išteklių naudojimo leidimų išdavimo ir gamtos išteklių naudojimo limitų bei leistinos taršos aplinkai normatyvų taikymo tvarka“.

Trečią Lietuvos Respublikos teisės aktų bloką sudaro **atskirų atliekų srautų tvarkymą reglamentuojantys teisės aktai:**

- Lietuvos Respublikos pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo statymas;
- Lietuvos Respublikos išseiktų baterijų ir akumuliatorių tvarkymo programa;
- Lietuvos Respublikos išseiktų baterijų ir akumuliatorių tvarkymo taisyklės;
- Lietuvos Respublikos polichlorint bifenilų ir polichlorint terfenilų (PCB/PCT) tvarkymo taisyklės;
- Lietuvos Respublikos alyvų atliekų tvarkymo taisyklės;
- Lietuvos Respublikos laikinieji priešgaisrinės saugos reikalavimai atviroms naudoti padangoms ir gumos atliekų saugojimo aikštelėms.

1.4. Skyriaus išvados

Remiantis vaires lygmenų strateginiame darnaus vystymosi dokumente, atliekų tvarkymą reglamentuojanti Europos Sąjungos teisės aktai ir atitinkami Lietuvos Respublikos teisės aktai lyginant ją analizei galima teigti, kad Lietuvos Respublikos teisės aktai, reglamentuojantys atliekų tvarkymą, yra perkelti svarbiausi darnaus vystymosi ir ES atliekų tvarkymo strateginiai principai. Šiais principais kaip ir Darbotvarkėje 21, siekiama:

- kiek galima sumažinti atliekų kiekius;
- plėtoti aplinkos požiūriu tinkamą antrinių atliekų panaudojimą ir perdirbimą;
- skatinti aplinkos požiūriu saugų atliekų šalinimą ir apdorojimą;
- plėtoti atliekų tvarkymo paslaugų apimtį.

II. ATLIEKŲ TVARKYMO SISTEMOS PRINCIPŲ GYVENDINIMAS ŠILUTĖS RAJONE

Valstybinio strateginio atliekų tvarkymo plano („Valstybinis strateginis atliekų ...“, 2002) III skyriuje „Atliekų tvarkymo sistemos principai“ nurodoma: „Atliekų tvarkymo sistema pagrįsta principu hierarchija – atliekų tvarkymo pastangos pirmiausia sutelkiamos didesnį prioritetą turinčiam tvarkymo principui gyvendinti. Principu hierarchija nustato šiuos atliekų tvarkymo prioritetus: atliekų vengimas, atliekų naudojimas, saugus atliekų šalinimas“.

Šiame dokumente nurodoma, jog: „15. Atliekų tvarkymo sistemos veiksmingumas tiesiogiai priklauso nuo artimumo ir pakankamumo principų taikymo. Šie principai reikalauja, kad susidariusios atliekos būtų šalinamos artimiausiame tinkamai rengtame atliekų šalinimo renginyje ir kad valstybės turėtų pakankamą šio renginio sistemą. Šie principai taikomi tik šalinant atliekas, bet ne jas naudojant“.

„16. Valstybės ir savivaldybių institucijos turi imtis organizacinių veiksnių tuo atveju, kai esami technologiniai pajūgumai neužtikrina būtino atliekų tvarkymo lygio, o patys verslo subjektai nesiima papildyti naujų technologinių pajūgumų ir (arba) neteikia reikiamų atliekų tvarkymo paslaugų“.

„18. Savivaldybės institucijos – pagrindinis grandis, organizuojanti komunalinių atliekų, susidarančių atitinkamoje teritorijoje, tvarkymą. Jos atsakingos už komunalinių atliekų tvarkymo sistemų reglamentavimą, sukūrimą (plėtojimą) ir administravimą savo teritorijose, o esantys savivaldybių teritorijose gyventojai ir kiti subjektai (monos, staigos ir organizacijos) privalo naudotis šia sistema (jeigu ji gamtos išteklių naudojimo leidimuose nenustatyta kitaip). Visi atliekų turėtojai turi apmokėti atliekų tvarkymo išlaidas ir laikytis nustatytų atliekų tvarkymo reikalavimų“.

Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane akcentuojama regioninio atliekų tvarkymo sistemos sukūrimo svarba. Griežtus aplinkosauginius reikalavimus atliekų tvarkymui galima būtų gyvendinti tik tuo atveju, jeigu šios sistemos būtų pakankamai plačios, t.y. aptarnaus didžią dalį regione susidarančių atliekų generatorių. Dideli šios sistemos gyvendinimo kaštai savivaldybėms tikslinga bendradarbiauti kuriant regionines atliekų tvarkymo sistemas.

Savivaldybės turi būti patvirtinusios savivaldybės atliekų tvarkymo planą ir savivaldybės atliekų tvarkymo taisykles, reglamentuojančias komunalinių atliekų tvarkymo sistemą.

Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo statymo nuostatos skatina regionų savivaldybes derinti veiksmus, kooperuoti išteklius organizuojant efektyvias komunalinių atliekų tvarkymo sistemas. Atliekų tvarkymo statyme nustatyta, kad: „Pagrindinis regioniniams atliekų tvarkymo planams“.

tikslas – suderinti savivaldybi veiksmus organizuojant komunalini atliek tvarkymo sistemas ir steigiant kelioms savivaldyb ms bendrus atliek naudojimo ar šalinimo renginius“.

Šis statymas taip pat numato, kad eksploatuoti komunalini atliek tvarkymo sistem savivaldyb s gali pavesti savivaldyb s arba keli savivaldybi steigtai atliek tvarkymo staigai, monei ar organizacijai.

2.1. Atliek vengimas

Valstybinio strateginio atliek tvarkymo plano („Valstybinis strateginis atliek ...“, 2002) skirsnyje „Atliek vengimas“ nurodoma, jog: „Svarbiausieji taršos ir atliek vengimo principai yra šie:

25.1. atsargumo principas. Veikl reikia planuoti taip, kad ji mažiausiai pakenkt aplinkai, ir tik tada vertinti aplinkos galimybes per tam tikr laik asimiliuoti neigiam šios veiklos tak ;

25.2. atsipirkimo principas. Taršos prevencijos priemon s turi ekonomiškai apsimok ti ir neprieštarauti rinkos ekonomikos principams. Teisiniai, administraciniai ir ekonominiai svertai turi b ti numatomi ir naudojami taip, kad skatint taršos prevencijos priemoni diegim ir užtikrint j atsipirkim ;

25.3. integracijos principas. Taršos prevencijos uždaviniai neturi b ti sprendžiami gerinant tik pavieni aplinkos komponent (oro, vandens, dirvožemio) kokyb ar mažinant kin s veiklos tak kiekvienam komponentui atskirai. Kiekvienas kio subjektas turi imtis vis manom ir ekonomiškai pagr st priemoni , kad jo gamybin s veiklos ir gaminam produkt ar paslaug neigiamas poveikis visiems aplinkos komponentams gamybos proceso ar paslaugos teikimo metu b t kuo mažesnis“.

Siekiant išvengti atliek , reikia mažinti atliek susidarym , nepanaudojam atliek kiekius bei atliek pavojingum žmoni sveikatai ir aplinkai.

„27. Atliek vengimo ir pavojingumo aplinkai ir žmoni sveikatai mažinimo priemon s yra šios:

27.1. diegti švaresn s gamybos, mažaatliekes technologijas;

27.2. naudoti kuo mažiau kenksming medžiag ;

27.3. gaminti ir naudoti ilgo ir (ar) pakartotinio naudojimo ir tapusius atliekomis lengvai perdirbamus gaminius“.

Atliek vengimo principas Šilut s rajone praktiškai ne gyvendinamas. Savivaldyb s atliek tvarkymo plane yra nurodoma, kad šio principo gyvendinimui numatyta vykdyti gyventoj švietim , siekiant paaiškinti, kod l reikalinga ši priemon bei kaip galima mažinti susidaran i atliek kiek . Bet kol kas šio principo gyvendinimui, jokia veikla nebuvo vykdoma ir gyventoj švietimu neužsiimama.

2.2. Atliek naudojimas

Atliek naudojimas suprantamas, kaip galimyb perdirbti atliekas bei gauti iš atliek energijos.

Pagrindinis b das, kuriuo skatinama gamintojus perdirbti atliekas - yra mokes i už aplinkos teršim didinimas.

Valstybinio strateginio atliek tvarkymo plano („Valstybinis strateginis atliek ...“, 2002) skirsnyje „Atliek naudojimas“ akcentuojama: „32. Atliek naudojimo priemon s yra:

- 32.1. atliek r šivimas susidarymo vietose ir geros kokyb s antrini žaliav surinkimas, skaitant antrin j r šivim ;
- 32.2. antrini žaliav naudojimo, gamini iš antrini žaliav gamybos ir j rinkos pl tra;
- 32.3. atskiras biodegraduojam j atliek surinkimas ir perdirbimas;
- 32.4. energijos gavyba iš atliek (atliek sudeginimas specialiose šilumos (elektros) j gain se)“.

Tame pa iame skirsnyje nurodoma, kad: „33. Naudoti atliekas gali skatinti:

- 33.1. vis atliek tvarkymo išlaid (skaitant s vartyn rengimo, uždarymo ir prieži ros po uždarymo) padengimas pagal princip „terš jas moka“;
- 33.2. s vartyno mokes io vedimas ir palaipsnis jo didinimas siekiant didinti atliek naudojimo konkurencingum ;
- 33.3. mokes iai už aplinkos teršim gamini atliekomis;
- 33.4. valstyb s ir savivaldybi institucij organizacin iniciatyva ir dalyvavimas kuriant atliek naudojimo renginius;
- 33.5. teisini ir ekonomini priemoni naudojimas siekiant, kad šilumos (elektros) gamyba iš atliek tapt konkurencinga;
- 33.6. efektyvi gamtos ištekli naudojimo leidim sistema ir griežta jos kontrol ;
- 33.7. visuomen s informavimas ir mokymas apie atliek r šivim ir jo svarb , palankios nuomon s apie gaminius iš atliek formavimas“.

Šilut s rajono savivaldyb je atliek naudojimo principas taip pat n ra gyvendinamas. Antrini atliek r šivimo sistema n ra diegta. Š princip gyvendinti planuojama iki 2007 m., kuomet bus sukurta atliek r šivimo sistema, susidedanti iš konteinerini aikšteli , atliek pri mimo punkt , atliek r šivimo linijos. Taip pat bus rengta ir biodegraduojam atliek kompostavimo aikštel .

Svarbiausias uždavinys siekiant atliek naudojimo principo gyvendinimui yra ne tik šios sistemos k rimas, bet ir savivaldyb s gyventoj švietimas šiais klausimais. Tod l savivaldyb

privalo nustatyti ir atliek tur tojams nurodyti atliek tvarkymo priemones antrin ms žaliavoms, esan ioms komunalin se atliekose, surinkti, r šiuoti ir parengti perdirbimui.

2.3. Saugus atliek šalinimas

Valstybinio strateginio atliek tvarkymo plano („Valstybinis strateginis atliek ...“, 2002) skirsnyje „Saugus atliek šalinimas“ teigiama, jog: „Atliekas, kuri nepavyksta išvengti, o v liau – panaudoti, leidžiama šalinti tik atliek šalinimo renginiuose, rengtuose ir eksploatuojamuose pagal teis s akt reikalavimus. Be šalinimo s vartyne, atliekos gali b ti deginamos naudojant energij arba eksportuojamos.

Šalyje kuriam s vartyn sistem sudaro nepavojing , pavojing ir inertini atliek s vartynai. Visi šiuo metu Lietuvoje esantys s vartynai, iš j ir priklausantys mon ms (privat s), turi b ti modernizuoti, kad atitikt nustatytuosius reikalavimus, arba uždaryti“.

Tame pa iame skirsnyje nurodoma, jog: „37. Pagrindin s šalinimo sistemos modernizavimo priemon s yra šios:

37.1. racionaliai išd styt šalinimo rengini tinklo suk rimas su valstyb s ir tarptautini fond finansine parama;

37.2. efektyvus s vartyno duj naudojimas racionaliai parenkant regionini s vartyn vietas – surandant (sukuriant) šalia j bioduj energijos naudotojus;

37.3. efektyvus aplinkosaugos priemoni komplekso taikymas rengiant s vartynus“.

Vietos savivaldos institucijos kartu su esam s vartyn operatoriais bei s vartynus turintys ir eksploatuojantys kio subjektai, turi parengti ir suderinti su Aplinkos ministerijos region aplinkos apsaugos departamentais esam s vartyn sutvarkymo planus.

Šilut s rajono savivaldyb je regionin atliek tvarkymo sistema n ra diegta. Savivaldyb je veikia 16 s vartyn . Atliek kiekis patenkantis s vartynus, yra kontroliuojamas tik darbo dienomis ir tik darbo laiku. Ta iau atliek kiekis juose nustatomas vizualiai.

Regionin s vartyn tikimasi prad ti eksploatuoti nuo 2007 m. Jis tur s atitikti visus nustatytuosius reikalavimus, jam prad jus veikti bus nutrauktas atliek šalinimas kituose savivaldyb s s vartynuose, kurie neatitinka s vartyn taisykli reikalavim , taip pat bus imamasi priemoni šiems s vartynams uždaryti.

Nuo tada visos mišrios komunalin s atliekos iš konteineri bus vežamos regionin s vartyn .

2.4. Atliek vežimas

Pagal valstybinį strateginį atliekų tvarkymo planą („Valstybinis strateginis atliekų ...“, 2002): „Atliekos vežamos pagal reglamentuojančius krovinių vežimui Lietuvos Respublikos statymus ir kitus teisės aktus, iš jų – specialiuosius pavojingų krovinių vežimui reglamentuojančius teisės aktus ir Bazelio konvencijai dėl pavojingų atliekų tarpvalstybinio pervežimo ir tvarkymo kontrolės“

Šilutės rajono savivaldybėje atliekos transportuojamos taikant tiesioginį pervežimą, t. y. atliekos transportuojamos atliekų tvarkymo arba šalinimo renginius transporto priemone, surenkant į atliekas iš atliekų gamintojų. Mišrios komunalinės atliekos transportuojamos tiesiai galutinį šalinimo vietą atliekų surinkimo autotransportu.

Kai bus diegta antrinė žaliavų perdirbimo sistema, susidarymo vietoje atskirtos atliekos, surinktos iš antrinio žaliavų surinkimo konteinerių aikštelių ir atliekų priemonių aikštelių, bus pervežamos komunalinių atliekų apdorojimo renginius.

2.5. Atliekų apskaita ir kontrolė

Valstybinio strateginio atliekų tvarkymo plano („Valstybinis strateginis atliekų ...“, 2002) skirsnyje „Atliekų apskaita ir kontrolė“ nurodoma:

„39. Atliekų apskaitos sistema turi padėti planuoti atliekų tvarkymą tiek savivaldybės, regionuose (apskartyse), tiek visoje valstybėje, sudaryti sąlygas efektyviai kontroliuoti šią veiklą“.

„41. Atliekų apskaitoje turėtų būti numatyta pavojingų atliekų kontrolės schema, nustatanti ypač toksiškų pavojingų atliekų identifikavimą, apskaitą ir kontrolę visais atvejais. Atliekos turėtų būti priskiriamos pavojingų atliekų kategorijai tik nustačius faktinio pavojingumo laipsnį“.

„42. Atliekų tvarkytojams (atliekų tvarkymo sistemų ir renginių operatoriams) turėtų būti taikomi specialios gamtos išteklių naudojimo leidimų išdavimo reikalavimai, užtikrinantys jų specifinės veiklos kontrolę. Atliekių tvarkymo sistemos efektyvumas dažniausia priklauso nuo specialistų kvalifikacijos. Turėtų būti diegta darni atliekų tvarkymo reglamentavimo, administravimo, kontrolės specialistų ir atliekų tvarkymo monitoringuojo darbo mokymo sistema“.

„43. Būtina atlikti bankrutavusių ir bankrutuojančiųmonių aplinkosauginį auditą – nustatyti faktiškai esantį (sukauptą) atliekų kiekį ir numatyti jų sutvarkymo priemones“.

Šilutės rajono savivaldybėje atliekų apskaita nevykdoma. Atliekos sveriamos tik Klaipėdos miesto švartyne. Likusiose savivaldybėse atliekų kiekis vertinamas pagal tūrį, naudojant pasirinktą konvertavimo koeficientą.

2.6. Visuomenės informavimas ir švietimas

Daugelio strategijų gyvendinimas, į tarpe ir atliekų tvarkymo, yra susijęs su visuomenės vertybinėmis nuostatais ir elgesio kaita. Palankus visuomenės požiūris, jos informuotumas ir motyvacija didelę dalimi lemia problemą, susijusią su komunaliniais atliekomis, sprendimų: sparčiau diegiamos atliekų šalinimo ir antrinių žaliavų panaudojimo priemonės, išvengiama konfliktų dėl atliekų tvarkymo infrastruktūros rengimo. Kadangi atliekų tvarkymo priemonės retai būna pageidaujamos ir populiarios, visuomenės informavimui ir švietimui reikia skirti pakankamai dėmesio.

Valstybinio strateginio atliekų tvarkymo plano („Valstybinis strateginis atliekų...“, 2002) skirsnyje „Visuomenės informavimas ir švietimas“ pabrėžiama: „Atliekų tvarkymas – visų gyventojų ir kiekvieno subjekto reikšmė, todėl labai svarbu jiems teikti reikiamą informaciją. Valstybės ir savivaldybių institucijos, atliekų tvarkymo sistemų operatoriai (atliekų tvarkytojai) privalo supažindinti visuomenę su organizaciniais ir technologiniais atliekų tvarkymo projektais, įtaką aplinkai ir žmonėms sveikatai“.

Esminis visuomenės švietimo uždavinys atliekų tvarkymo srityje – ugdyti gyventojų sąmoningumą ir nuostatais tausoti gamtos išteklius, skatinti saugoti aplinką, keisti gyvenimo būdą. Tai ilgalaikis uždavinys, todėl svarbu užtikrinti savivaldybės administracijos ir kitų dalininkų veiklos tęstinumą pasibaigus planuojamai visuomenės informavimo kampanijai.

„45. Lietuvos Respublikos visuomenės aplinkosauginio švietimo strategijoje ir veiksmų programoje išdėstyti principai, kuriais remiantis numatoma plėtoti visą prie aplinkosauginio švietimo proceso prisidedančių institucijų veiklą, nurodyti tikslai ir uždaviniai, nustatytos prioritetingos kryptys“.

Visuomeninės ir verslo organizacijos turėtų padėti priimti ir gyvendinti sprendimus, propaguoti atliekų tvarkymo sistemos modernizavimą. Būtina skatinti Lietuvos nevyriausybinės organizacijas dalyvauti atitinkamose tarptautinėse organizacijų veiklose.

Šilutės rajone visuomenės informavimas ir švietimas nevykdomas. Gyventojai apie atliekų tvarkymą informuojami mažai ir nėra skatinami dalyvauti savivaldybės veikloje tvarkant atliekas. O tai trukdys savivaldybei gyvendinti kuriamą atliekų tvarkymo sistemą.

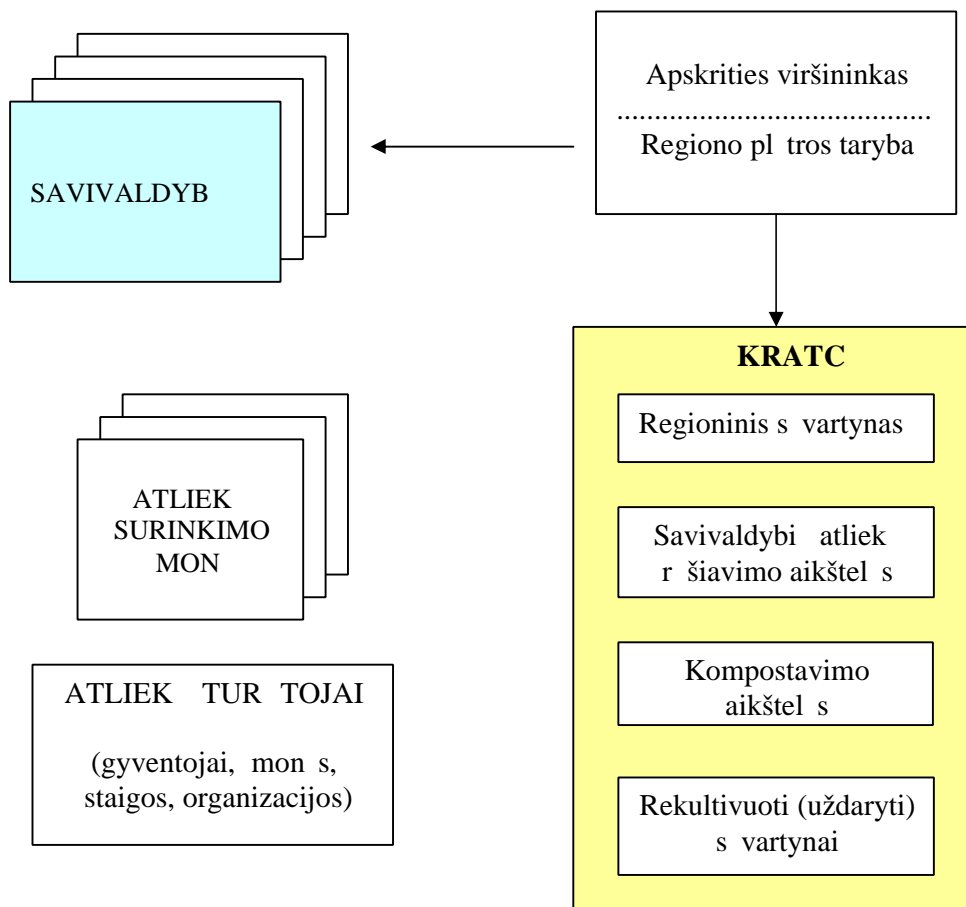
2.7. Atliekų tvarkymo valdymo institucinė struktūra

Valstybės ir savivaldybių institucijų funkcijas ir atsakomybę atliekų tvarkymo srityje nustato Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo statymas (Žin., 1998, Nr. 61-1726), Lietuvos

Respublikos vietos savivaldos statymas (Žin., 1994, Nr. 55-1049; 2000, Nr. 91-2832), kiti statymai ir teisės aktai, nustatantys institucijų funkcijas ir reglamentuojantys atliekų tvarkymą.

Atliekų tvarkymas turi būti planuojamas. Visų valstybės valdymo lygmenų (valstybinis, regioniniai, savivaldybės) atliekų tvarkymo planai turi būti koordinuojami taip, kad sudarytų darni visumą.

Šilutės komunalini atliekų tvarkymo plane („Šilutės komunalini atliekų ...“, 2006) nurodoma: „Atliekų tvarkymą Klaipėdos regione organizuoja Apskritis viršinininko administracija, savivaldybės, Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centras (KRATC), atliekų tvarkytojai (atliekų surinkimo paslaugas teikianios monijos) bei atliekų turtojai“ (2 pav.).

2 pav. Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo sistema

Šilutės komunalini atliekų tvarkymo plane („Šilutės komunalinis atliekų ...“, 2006) nurodytos žemiau pateiktos atliekų tvarkymo sistemų institucijų funkcijos.

Klaipėdos apskrities viršinininko funkcijos:

- koordinuoja savivaldybių veiksmus gyvendinant bendras regionines programas;

- kontroliuoja regioninio atliek plano gyvendinimą ;
- rengia bendruosius teritorijų planus, kuriuose numato regioninio švartynų vietų arba parengia specialiojo teritorijų planavimo dokumentus - švartynų išdėstymo apskrityse schemas.

Pagrindinės regiono savivaldybių pareigos:

- komunalinių atliekų surinkimo paslaugų atliekų turėtojams teikimo organizavimas;
- vedus vietinį rinkliavų, rinkliavos lėšų administravimas;
- visuomenės supažindinimas su organizaciniais ir technologiniais atliekų tvarkymo projektais, jų taka aplinkai ir žmonėms sveikatai.

KRATC funkcijos organizuojant vieningą Klaipėdos regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemą ir šios sistemos funkcionavimą :

- rengti Klaipėdos apskrities atliekų tvarkymo planų projektus;
- vykdyti regiono atliekų turėtojų (gyventojų,monių, staigų ir organizacijų) švietimą atliekų tvarkymo klausimais;
- sutvarkyti ir uždaryti (rekultivuoti) 38 Klaipėdos regiono švartynus;
- rengti ir eksploatuoti 7 savivaldybių atliekų priėmimo punktus (rūšiavimo aikštes);
- rengti ir eksploatuoti 7 savivaldybių "žaliųjų atliekų" kompostavimo aikštes;
- pagal savo kompetencijas vykdyti regioninį ir savivaldybių atliekų tvarkymo planus.

Regiono atliekų tvarkytojų pareigos:

- turi užsiregistruoti atliekas tvarkančiųmonių registre;
- monėmis, kurios atliekas naudoja ir (arba) šalina, turi gauti leidimus Aplinkos ministerijos nustatyta tvarka;
- atliekas naudojančių ar šalinančiųmonių turi turėti atliekų naudojimo ar šalinimo techninį reglamentą ;
- kartu su KRATC parengia kolektyvinių konteinerių išdėstymo schemas bei jų surinkimo grafiką .

Atliekų turėtojų pareigos:

- rūšiuoti atliekas susidarymo vietose, talpinant jas tam skirtus konteinerius;
- mokėti vietinį rinkliavų už atliekų tvarkymą, pagal tarybos nustatytus dydžius;
- sudaryti sutartis su atliekų tvarkytojais tarifų atveju;
- vykdyti pirminį atliekų apskaitą (monių, staigų, organizacijų).

2.8. Atskir atliek sraut tvarkymas Šilut s rajone

Valstybiniame strateginiame atliek tvarkymo plane („Valstybinis strateginis atliek ...“, 2006) nurodyta, jog: „Savivaldyb s atsakingos už komunalini atliek tvarkymo reglamentavim , administravim ir organizavim savo teritorijose“.

Savivaldyb s institucijos patvirtina savivaldyb s atliek tvarkymo plan ir savivaldyb s atliek tvarkymo taisykles, reglamentuojan ias komunalini atliek tvarkymo sistem . Taisykl s privalomos visiems fiziniams ir juridiniams asmenims, esantiems savivaldyb s teritorijoje. Taisykli nuostat ir reikalavim gyvendinimas turi užtikrinti racional komunalini atliek tvarkymo valdym , tinkam atliek tvarkymo valstybini užduo i ir finansini sipareigojim vykdym .

Dokumento VI skyriuje „Savivaldybi ir regionin s atliek tvarkymo sistemos“ akcentuojama: „Savivaldybi atliek tvarkymo taisykl se privalo b ti nurodytos šios priemon s:

55.1. pavojingoms buities atliekoms, iš j fiziniams asmenims priklausan i transporto priemoni pavojingoms atliekoms, surinkti;

55.2. biodegraduojamosioms atliekoms, esan ioms komunalin se atliekose, tvarkyti;

55.3. antrin ms žaliavoms (popieriaus (kartono), plastik , metal , tekstil s atliekoms), esan ioms komunalin se atliekose (taip pat pakuo i atliekoms, pakliuvusioms komunalines atliekas), surinkti, r šiuoti ir perdirbimui parengti;

55.4. statybos ir griovimo atliekoms surinkti ir tvarkyti.

2.8.1. Buityje susidaran i pavojing atliek tvarkymas

Pavojing atliek tvarkymas daugiausiai turi b ti organizuojamas valstybiniu lygiu. Ši atliek kiekiai yra per maži, kad apsimok t statyti regioninius apdorojimo ir šalinimo renginius. Taciau regionin sistem turi b ti trauktas pavojing atliek pri mimas, pervežimas ir laikinas saugojimas.

Valstybinio strateginio atliek tvarkymo plano („Valstybinis strateginis atliek ...“, 2002) skirsnyje „Pavojing atliek tvarkymas“ nurodoma, kad: „Savivaldyb s, organizuodamos ir pl todamos komunalini atliek surinkimo sistemas, turi organizuoti buityje susidaran i pavojing atliek ir smulki pavojing atliek partij , galin i patekti komunalines atliekas iš organizacij , staig ir moni (išskyrus tas mones, kuriose pavojingos atliekos susidaro gamybos procese), atskir surinkim ir perdavim pavojing atliek tvarkytojams“.

D l ši atliek pavojingumo pageidaujama, kad atliek tur tojas perduot atliekas surenkam iam arba priiman iam subjektui, žinan iam, kaip reikia elgtis su pavojingomis atliekomis.

Tod l tinkamiausia sistema b t pristatyti šias atliekas atliek pri mimo punktus. Kadangi konteineri aikštel se n ra nuolatinį darbuotoj , jose pavojingos atliekos n ra tikslinga rinkti.

Tam tikr pavojing atliek r ši , ypa farmacini atliek , tvarkyme turi dalyvauti ir pradinio gaminio tiek jai. Farmacin s mon s turi b ti pareigotos priimti atgal vaistus, kuri galiojimo laikas baig si; taip pat mažmenininkai, prekiaujantys tam tikrais produktais (pvz., fotochemikalais, baterijomis ir akumuliatoriais, kuriuose yra pavojing medžiag), tur t b ti pareigoti priimti juos atgal.

Šilut s rajono komunalini atliek tvarkymo plane („Šilut s komunalini atliek ...“, 2006) nurodyta, kad: „gyvendinant pavojing atliek tvarkymui keliamus reikalavimus Šilut s rajono savivaldyb privalo:

- perduoti KRATC eksploatuoti pavojing atliek surinkimo punktus regione;
- informuoti gyventojus apie buities pavojingas atliekas ir j tvarkym .

Bendradarbiauti su KRATC pastarajam siekiant:

- reikalauti, kad komunalini atliek vež jai turi bent kart per m nes apvažiavimo b du surinkin ti buities pavojingas atliekas iš gyventoj iš anksto juos informav apie surinkimo grafik ;
- pl sti pavojing atliek surinkimo tinkl , atliek pri mimo punktuose priimin ti buities pavojingas atliekas. Už atitinkam mokest surenkamos pavojingos atliekos bus r šiuojamos pagal tolesnio tvarkymo pob d j surinkimo vietose;
- pl sti pavojing buities atliek surinkim , traukiant ir pavojing buities atliek gamintojus atliek surinkimo proces “.

Šiuo metu Šilut s rajone butyje susidaran i pavojing atliek surinkimo sistema praktiškai nediegiame. Gyventojams, kurie pasirašo sutart su atliekas tvarkan ia mone yra draudžiama butyje susidaran ias pavojingas atliekas šalinti konteinerius, ta iau priemoni kaip ir kur jas šalinti n ra nurodoma (žr. 2 priedas).

Medicines atliekas galima gr žinti vaistines, naudotoms baterijoms šalinti prekybos centre „IKI“ pastatytas atitinkamas renginys. Ta iau apie tai gyventojai n ra papildomai informuojami ir motyvuojami, d l ko jie tur t šias pavojingas atliekas atskirti ir nešalinti kartu su kitomis buitn mis atliekomis.

Taigi didžioji dauguma Šilut s rajono gyventoj butyje susidariusias pavojingas atliekas šalina kartu su buitn mis atliekomis.

2.8.2. Biodegruojam atliek tvarkymas

Biodegruojamos atliekos sudaro didžiausi komunalini atliek sud tin dal . vertinant j puvimo savybes ir d l galimo metano susidarymo ši atliek anaerobinio skaidymo metu, taip pat atsižvelgiant valstybin s strategijos bei statym reikalavimus, šiai atliek frakcijai turi b ti skiriamas ypatingas d mesys.

Kompostavimas nam kyje yra puikus biodegruojam atliek tvarkymo b das, jis prilyginamas atliek vengimui. Kaip ir atliek vengimas, šis metodas padeda mažinti atliek surinkimo bei šalinimo kaštus ir j tikslinga skatinti.

Savivaldyb privalo nustatyti ir atliek tur tojams nurodyti biodegruojamoms atliekoms, esan ioms komunalin se atliekose, tvarkyti priemones.

Šiuo metu žaliosios atliekos Šilut s rajone šalinamos rajono s vartynus. Nuo 2007 m. Šilut s rajone suriktos žaliosios atliekos bus vežamos regiono kompostavimo aikštel .

Šilut s rajono komunalini atliek tvarkymo plane („Šilut s komunalini atliek ...“, 2006) nurodyta, kad: „Pagal šiuo metu UAB „Krašto projektai ir partneriai“ vykdom projekt numatoma parengti žali j atliek kompostavimo ir atliek pri mimo aikšteli projektus. Šios aikštel s bus rengtos pagrindini s vartyn sklyp teritorijose“.

Kad gyvendint Valstybiniame strateginiame atliek tvarkymo plane, biodegruojam atliek nurodytus reikalavimus Šilut s rajono savivaldyb privalo:

- organizuoti atskir biodegruojam atliek surinkim nuo 2007 m.;
- nustatyti ir atliek tur tojams nurodyti biodegruojamoms atliekoms, esan ioms komunalin se atliekose, tvarkyti priemones;
- organizuoti gyventoj mokym kompostuoti nam kyje susidaran ias biodegruojamas atliekas nuo 2007 m.;
- savivaldyb s atliek tvarkymo taisykl se nustatyti reikalavimus biodegruojam atliek atskiram surinkimui, kad b t gaminamas geros kokyb s kompostas iki 2007 m.

2.8.3. Pakuo i atliek tvarkymas

Šiuo metu didžioji dalis pakuo i atliek patenka komunalines atliekas, j gana spar iai daug ja. komunalines atliekas patekusios panaudotos pakuo s surenkamos kartu su kitomis potencialiomis antrin mis žaliavomis. J tvarkymui ir apskaitai tur t b ti skiriama kur kas daugiau d mesio siekiant panaudoti kuo daugiau ši atliek medžiagini ir energetikos ištekli .

Pakuo i atliekos apdorojamos kaip ir kitos antrinis atliekos. Ar bus naudojami tie patys, ar kiti renginiai, daugiausiai priklausys nuo gamintoj (pakuo i naudotoj) pasirinkimo.

Pakuo i atliek tvarkymas turi b ti reglamentuojamas valstybiniu lygiu, jame turi dalyvauti ir gamintojai (pakuo i naudotojai). 2001 m. priimtas statymas d l pakuo i ir pakuo i atliek , taip pat Rinkliav statymo pakeitimas padar pradži – numat gamintojo atsakomyb .

Valstybiniame strateginiame atliek tvarkymo plane („Valstybinis strateginis atliek ...“, 2002) nurodoma, kad: „Gamintojai ir importuotojai pagal gamintojo atsakomyb s princip privalo organizuoti savo produkcijos pakuo i atliek surinkim , perdirbim ar kitok naudojim ir vykdyti šalyje nustatytas pakuo i atliek tvarkymo užduotis arba mok ti valstyb s nustatyt mokest už aplinkos teršim pakuo i atliekomis, kuris skiriamas pakuo i atliekoms surinkti ir naudoti“.

Šiame dokumente yra numatyta, kad: „99. Pakuo i ir pakuo i atliek tvarkymo užduotys yra:

99.1. iki 2006 met pabaigos diegti Europos S jungos reikalavimus atitinkan i pakuo i ir pakuo i atliek apskaitos sistem pagal keturias privalomas vertinti pakuo i medžiagas – stikl , popieri ir karton , plastikus, metalus;

99.2. iki 2006 met pabaigos sudaryti organizacines ir technines s lygas kasmet surinkti ir panaudoti ne mažiau kaip 50 procent pakuo i atliek atitinkamai pagal pakuo i medžiagas;

99.3. išpl toti iki 2006 met pabaigos pakuo i atliek perdirbimo paj gumus;

99.4. diegti iki 2010 met atskir kombinuot j pakuo i surinkim ir perdirbim pagal vyraujan i medžiag ir (arba) prad ti jas deginti išgaunant energij “.

Be to, rekomenduojama pasinaudoti savivaldybi organizuojamomis komunalini atliek surinkimo ir tvarkymo sistemomis.

Šiuo metu rajono s vartynuose didži j dal sudaro pakuot s atliekos. Siekiant sumažinti j patekim s vartyn ir atsižvelgiant Valstybinio strateginio atliek tvarkymo plano reikalavimus numatoma: „Gerinti s lygas pakuo i surinkimui, kad importuotojai ir gamintojai nuo 2007 m. gal t pilnai pasinaudoti regionine atliek surinkimo sistema pakuo i surinkimui“.

Šiam tikslui pasiekti Šilut s rajono komunalini atliek tvarkymo plane („Šilut s komunalini atliek ...“, 2006) nurodoma, jog: „Savivaldyb privalo:

- šviesti gyventojus atliek r šivimo klausimais, nes pakuo i atliek surinkimas ir pirminis r šivimas daugiausia priklauso nuo visuomen s nari geranoriškumo ir s moningumo, tod l ia ypa svarbus visuomen s švietimas, pradedant nuo ikimokyklini staig ;

- reikalauti, kad pakuo i gamintojai ir importuotojai vykdyt valstybinio strateginio atliek tvarkymo plano numatytas pakuo i atliek surinkimo ir naudojimo užduotis“.

Šilutės rajono savivaldybėje šiuo metu pakuoji atliekos yra šalinamos su kitomis būtiniomis atliekomis, kadangi dar nėra diegta atliekų šalinimo sistema.

2.8.4. Antrini žaliav tvarkymas

Kaip rodo kitos valstybės patirtis, net ir sukurtos efektyvios antrini žaliav tvarkymo sistemos, nemažai neršiuot atliekų ir toliau pateks komunalini atliekų srautais. Todėl visais atvejais savivaldybės institucijos turės plėtoti antrini žaliav surinkimo, ršiovimo ir parengimo perdirbti sistemas.

Atliekų turtojai antrines žaliavas turi atskirti nuo kitų komunalini atliekų ir jas ršiuoti į susidarymo vietoje.

Antrini žaliav surinkimui taikoma tokia sistema – miesto vietovėse rengiamos antrini žaliav surinkimui skirtos konteinerių aikštelės. Šiose aikštelėse yra bent po vieną specialiai pastatytą konteinerį, skirtą stiklui, popieriui bei kartonui ir plastikui. Didesnėse antrini žaliav surinkimo konteinerių aikštelėse gali būti pastatyta po kelis konteinerius kiekvienai frakcijai, tuomet šiose aikštelėse stiklo atliekos galės būti ršiuojamos pagal spalvą.

Šilutės rajono savivaldybėje antrini atliekų ršiovimo sistema nėra diegta, todėl ji privalo nustatyti ir atliekų turtojams nurodyti atliekų tvarkymo priemones antrinms žaliavoms (popieriaus (kartono), plastik, metal, tekstilės atliekoms), esančioms komunaliniuose atliekose (taip pat pakuoji atliekoms, pakliuvusioms komunalines atliekas), surinkti, ršiuoti ir parengti perdirbimui.

Svarbiausias uždavinys siekiant antrini žaliavų ršiovimo yra savivaldybės gyventojų švietimas šiais klausimais.

Siekiant Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytą ršiovimo uždavinį gyvendinimo Klaipėdos regione numatoma: sukurti regioninį ršiovimo sistemą, kad būtų surinkti nustatyti antrini žaliav kiekiai.

Savivaldybės atliekų plane („Šilutės komunalini atliekų...“, 2006) nurodama, jog: „Tikslui pasiekti planuojama:

- organizuoti antrini žaliav atskirą surinkimą Šilutės rajone 2007 m.;
- aprępti atliekų turtojus kolektyvinėmis ršiovimo priemonėmis visiems gyventojams pasiekiamose vietose iki 2007 m.;
- bendrą tarifą (vietinį rinkliavą) už komunalini atliekų surinkimą traukti antrini žaliav surinkimo, ršiovimo ir parengimo perdirbti iš naudas 2007 m.;
- vesti ršiovimui (skaitant biodegraduojančias atliekas atskirą surinkimą) palanki atliekų tvarkymo mokesčių sistemą iki 2007 m.“.

Siekiant efektyvesnio r šivimo atliek susidarymo vietoje mokest už atliek surinkim tikslinga diferencijuoti. ner šiuot atliek tarif turi b ti skai iuotos r šivimo šalinimo vietoje (t.y. s vartyne) išlaidos. Be to, gyvendinant “terš jas moka” princip už mažesn atliek kiek tikslinga taikyti mažesn mokest. Gyventojams reikalinga aiškinti, kaip galima sumažinti mokes ius už atliek tvarkym, t.y. atskiriant nuo bendros susidariusi atliek mas s pakuotes ir antrines žaliavas, kuri surinkimas jiems bus nemokamas.

Valstybiniame strateginiame atliek tvarkymo plane 2006 m. nustatyt užduo i gyvendinimas numatytas v lesniam laikotarpiui, t.y. 2007 metams, atsižvelgiant tai, kad nuo ši met prad s veikti naujoji regionin sistema. Numatoma, kad apr pinus atliek tur tojus kolektyvin mis r šivimo priemon mis visiems gyventojams pasiekiamose vietose iki 2007 m. per kitus 3 metus bus pasiekti r šivimo uždaviniai 2010 metams.

Reikalavimas nurodyti priemones antrin ms žaliavoms tvarkyti bus gyvendintas koreguojant savivaldybi atliek tvarkymo taisykles.

2.8.5. Statybos ir griovimo atliek tvarkymas

Valstybinis strateginis atliek tvarkymo planas („Valstybinis strateginis atliek ...“, 2002) reikalauja, kad: „Savivaldyb s:

- reglamentuot, administruot ir organizuot statybos ir remonto atliek tvarkym;
- diegt statybos ir remonto atliek tvarkymo sistem;
- nustatyt privalom reikalavim kiekviename statybos ir remonto projekte numatyti, kaip bus sutvarkytos susidariusios atliekos“.

Šiame dokumente numatoma: „Likviduoti iki 2015 met apleist kini statini griovimo atliekas perdirbti arba panaudoti kio subjekt reikm ms“.

Šilut s rajono savivaldyb s komunalini atliek tvarkymo plane („Šilut s komunalini atliek ...“, 2002) nurodyta, kad: „Savivaldyb privalo savo teritorijoje reglamentuoti statybos ir griovimo atliek tvarkym iki 2007 m. Bendradarbiauti su KRATC pastarajam siekiant:

- organizuoti moni ir gyventoj statybos ir griovimo atliek surinkim ir pri mim atliek pri mimo punktus nuo 2007 m. Atskirai surenkam statybos ir griovimo atliek uždaviniai, priimant 3% metin statybos ir griovimo atliek augim nuo 2003 m. metais deklaruoto susidarymo;
- sigyti reikaling kiek statybos ir griovimo atliek surinkimo talp;
- surinktas statybos ir griovimo atliekas naudoti regioninio s vartyno vidaus keliams tiesti ir uždarom s vartyn kaupui uždengti nuo 2007 m.; iki to laiko statybos ir griovimo atliekas sand liuoti regioninio s vartyno statybviet je;

- vertinti apieist statini griovimo poreikius apskrityje ir iki 2010 m nustatyti statybos ir griovimo atliek panaudojimo b dus apskrityje“.

Šiuo metu Šilut s rajone juridiniai ar fiziniai asmenys turi galimyb , susitar su atliekas tvarkan ia mone ir pasiraš su ja sutart gauti special konteiner statybos ir griovimo atliekoms talpinti.

2.9. Skyriaus išvados

Remiantis Valstybinio strateginio atliek tvarkymo plano ir Šilut s rajono komunalini atliek tvarkymo plano analize, galima padaryti toliau pateiktas išvadas.

1. Prad t gyvendinti ES reikalavimus atitinkan i Šilut s rajono komunalini atliek tvarkymo sistem yra numatyta gr sti darnaus vystymosi principais grindžiama atliek tvarkymo b d hierarchija.
2. Dabar atliek vengimo, naudojimo ir saugaus šalinimo principai Šilut s rajone dar n ra gyvendinami. Šilut s rajono savivaldyb s atliek tvarkymo plane yra nurodoma, kad j gyvendinimas bus prad tas vykdyti nuo 2007 m. Atliek apskaita rajone nevykdoma.
3. Pagal Šilut s rajono savivaldyb s atliek tvarkymo plan atliek vengimo principui gyvendinti tur t b ti vykdomas gyventoj švietimas, ta iau jokia visuomen s švietimo atliek klausimais programa neparengta ir nerengiama.
4. Atliek racionaliam naudojimui skatinti numatyta diegti atliek r šiovimo sistem , o saugiam atliek šalinimui bus kurtas regioninis s vartynas. Šie darbai dabar yra vykdomi pagal numatyt grafik .

III. ŠILUT S RAJONO GYVENTOJ POŽI RIO BUITINI ATLIEK TVARKYM TYRIMAS

3.1. Tyrimo metodologija

Siekiant išsiaiškinti Šilut s rajono gyventoj poži r buitini atliek tvarkym , buvo atliktas kiekybinis tyrimas. Tyrimo uždaviniai:

- išsiaiškinti gyventoj supratim apie buitini atliek keliamas problemas, j priežastis bei sprendimo b dus;
- išanalizuoti pagrindines atliek tvarkymo problemas, su kuriomis susiduria Šilut s rajono gyventojai;
- atskleisti, kokiais b dais Šilut s rajono gyventojai informuojami apie buitini atliek tvarkym .

Tyrimas atliktas taikant anketavimo metod . Tyrimo metu buvo tiriama šeimos nuomonė apie buitinių atliekų tvarkymą Šilutės rajone. Tyrimui atlikti buvo pasirinktos mokyklos, o jose pasirinkti vaikiniai klasi moksleiviai, kurie anketas nešėsi namo ir su visa šeima jas pildė .

Išdalinus anketas moksleiviams buvo paaiškinta, kas ir kokiais tikslais atlieka tyrimą, kam bus panaudoti tyrimo rezultatai. Respondentai buvo supažindinti su anketos pildymu, akcentuojant, kad anketoje turi atsispindėti jų šeimos, o ne vieno respondento nuomonė .

Moksleiviai pasirinkti ne tik kaip pagalbiniškai išplatinti anketas, bet ir todėl, kad atnešus anketas ir jas išdalinus moksleiviams buvo atliktas ne tik tyrimas, bet tokiu būdu mokiniai dalyvavo ir mokymo procese.

3.1.1. Tyrimo imtis

Atliekų tvarkymo pobūdis mieste ir kaimo tipo gyvenvietėse skiriasi, todėl tyrimo metu buvo apklausta 50 % miesto ir 50 % kaimo gyventojai . Tyrimo imties nustatymui panaudota patogi netikimybinė atranka. Siekiant padidinti tyrimo patikimumą, apklausti ne atskiri gyventojai, o šeimos. Tyrimui atlikti atsitiktine atranka buvo atrinktos trys Šilutės rajono mokyklos. Tyrimo metu dalyvavo 399 moksleivių šeimos: iš jų 200 - Šilutės žemės ūkio mokyklos moksleivių šeimos, 100 - Saugų vidurinės mokyklos moksleivių šeimos ir 99 - Žemaičių Naumiesio vidurinės mokyklos moksleivių šeimos.

3.1.2. Tyrimo instrumentas

Šilutės rajono gyventojų požiūriu buitines atliekas tirti pasirinktas vienas iš apklausos būdų – anketinė apklausa.

Anketos (klausimyno) struktūrą sudaro vadinamoji pagrindinė ir vadinamoji „paso duomenų“ dalys. Vadinamoji dalis apibrėžiama respondentų kategorija, tiesiogiai vardinamas apklausos tikslas, paaiškinama, dėl ko atliekamas tyrimas, garantuojamas respondento anonimiškumas ir pateikiama trumpa anketos pildymo instrukcija. Pagrindinė dalis anketos dalyje komponuojami tiesioginiai, su tyrimo problema susiję klausimai.

„Paso duomenų dalis“ eina po pagrindinės dalies. Kadangi apklausa anoniminė, o šiuo tyrimu siekiama išsiaiškinti ne atskiro žmogaus, o šeimos nuomonę, todėl užteko netiesioginės informacijos – išsiaiškinti respondentų gyvenamąjį vietos tipą . Kadangi buvo tiriamos šeimos, respondentų lytis ir amžius nebuvo fiksuojamas.

Anketoje naudojami uždaro ir pusiau uždaro tipo klausimai. Iš viso anketoje pateiktas 21 klausimas (žr. 1 priedas).

Parengus anketas, buvo atliktas žvalgomasis tyrimas, kuris padėjo patikrinti anketos klausimų kokybę, apibūdinti jas pagal nustatytus kriterijus. Po žvalgomojo tyrimo anketose pakeitimų nebuvo daroma.

Siekiant patikrinti atsakymų klausimus patikimumą, atsižvelgta respondentų išsilavinimą, vengta klausimuose tarptautinių žodžių, anketa ruošiamė nedidelė apimties.

3.1.3. Tyrimo procedūros

Empirinis tyrimas buvo atliekamas 2006 metų rugsėjo mėnesiais. Pasirinkus mokyklą, užmegztas ryšys su jos vadovybomis ir gauti oficialūs leidimai. Respondentai, sutikę dalyvauti tyrime, supažindinti su anketos pildymo instrukcija, kuri buvo pateikta kartu su atspausdintu klausimynu, jiems paaiškintos tyrimo sąlygos. Užpildytas anketas respondentai gražino apklausti, siunčiant jas paštu arba perdavę asmeniškai.

Atliekant tyrimą, nepriklausomai nuo taikomo metodo, reikėjo gauti respondentų leidimą (sutikimą) rinkti informaciją, respondentams buvo paaiškinama, kas ir kokiais tikslais atlieka tyrimą, kam bus panaudoti tyrimo rezultatai. Respondentams buvo paaiškinama, kad jie gali laisvai, nevaržomai reikšti savo nuomonę, kadangi pildomos anketos yra anonimiškos. Jose nereikia rašyti savo vardo ir pavardės. Tyrimo metu laikomasi šališkumo, t.y. tiriant respondentų požiūrį, tyrėjas išliko objektyvus ir nepriklausomas. Klausimai buvo etiški ir tikslūs tyrimui.

Atliekant tyrimą, buvo laikomasi visų diagnostavimo etikos principų:

Geranoriškumo principo. Nepakenkta respondentų sveikatai psichologiniu, fiziniu, dvasiniu, socialiniu požiūriais.

Pagarbos asmens orumui principo. Patys respondentai turėjo teisę apsispręsti dėl savarankiško dalyvavimo tyrime.

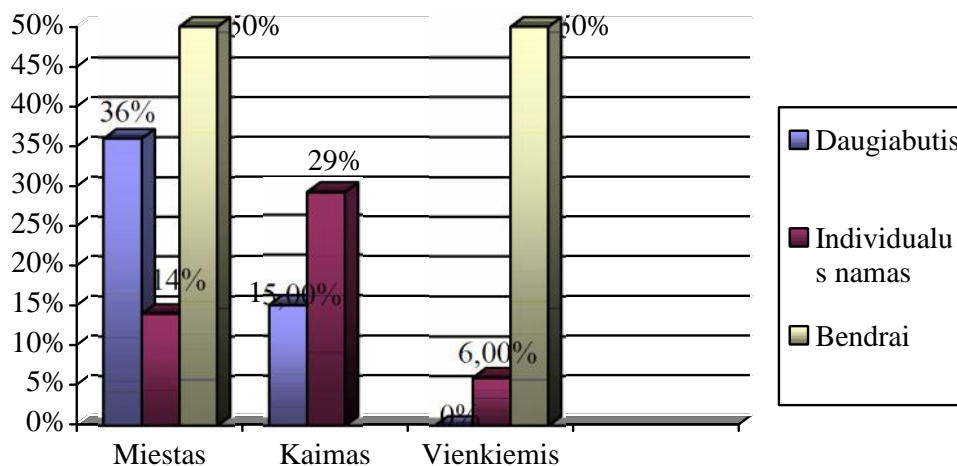
Teisingumo principo. Tiriamiesiems nebuvo užduodami klausimai apie asmeninį gyvenimą. Garantuotas konfidencialumas, laiko atsakymams buvo skirta tiek, kiek reikėjo patiems tiriamiesiems išsamiai atsakyti, pamąstyti.

Teisė gauti tiksliai informaciją principo. Tiriamieji buvo informuoti apie tyrimo tikslą, duomenų tipą, tyrimo proceso aspektus, tyrimo potencialią naudą, konfidencialumo užtikrinimo principus.

Tiriamieji turėjo teisę susipažinti su anketos klausimais, atsisakyti dalyvauti tyrime.

3.2. Tiriam j apib dinimas

Kadangi nuo b sto tipo gali priklausyti atliek tvarkymo specifika, respondentams charakterizuoti parinktas b sto tipo parametras: individualus namas, daugiabutis ir vienkiemis. Respondent pasiskirstymas pagal gyvenamojo b sto tip mieste ir kaime skiriasi.

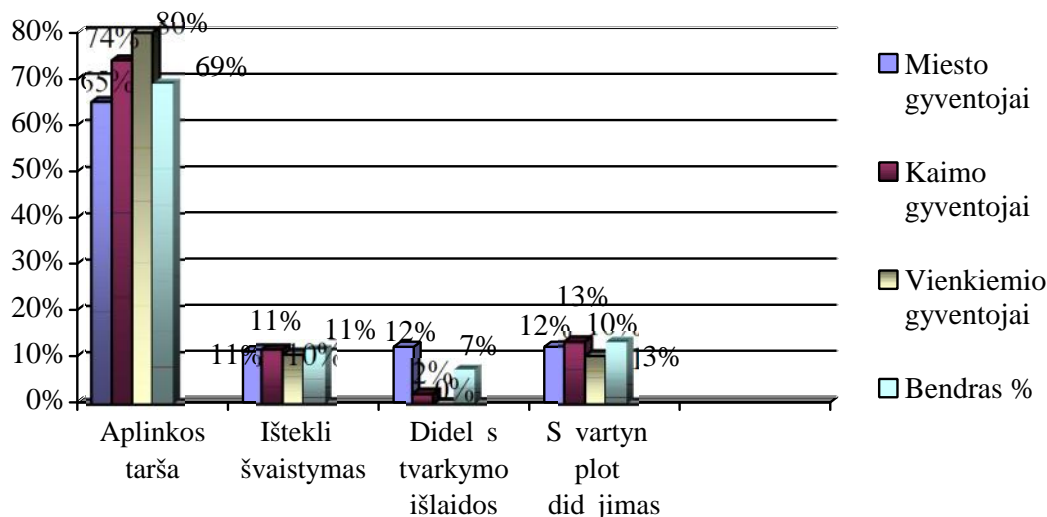

3 pav. Respondent pasiskirstymas pagal gyvenam j viet ir b sto tip

Tarp tiriam j ų ųeim daugiabu iame name gyvena 36 proc. miesto gyventoj ir 15 proc. kaimo, o individualiuose namuose, mieste gyvena - 14 proc., kaime - 29 proc. respondent . Vienkiemyje gyvena tik 6 proc. tyrime dalyvavusi respondent .

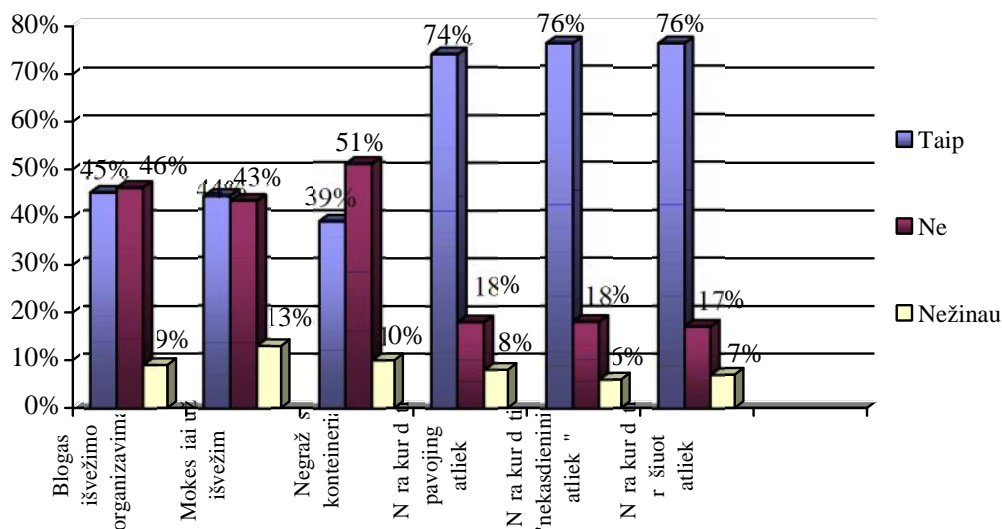
3.3. Gyventoj supratimas apie buitini atliek keliamas problemas

Pirmuoju tyrimo uždaviniu buvo norima išsiaiškinti respondent nuomon apie buitini atliek problem priežastis bei b dus joms išspr sti.

4 pav. Svarbiausios priežastys, sukeliančios atliekų problemas

Kaip matyti iš 4 paveikslo, 69 proc. respondentų svarbiausia buitinių atliekų problema yra aplinkos tarša. Antra pagal svarbą respondentų nurodoma priežastis – s vartyn plot did jimas – 13 proc. 11 proc. respondentų mano, kad atliekos yra problema dėl išteklių švaistymo ir tik 7 proc. – dėl didelių tvarkymo išlaidų.

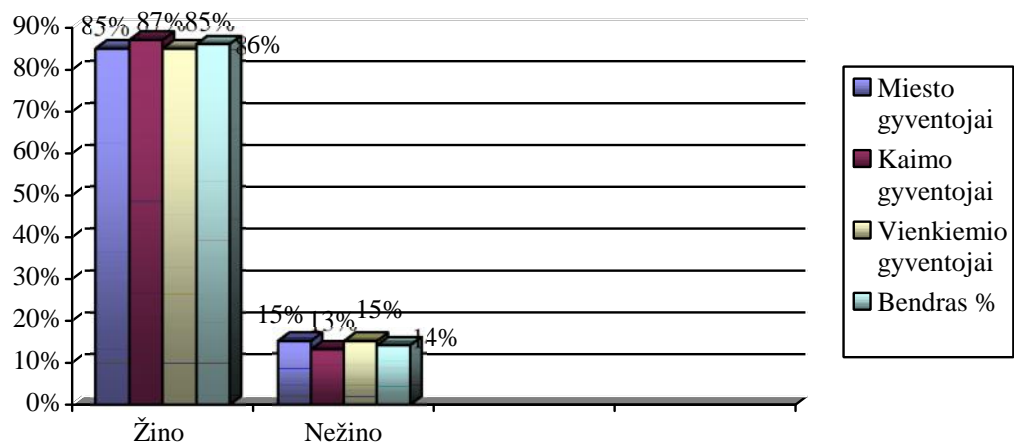
5 pav. Buitinių atliekų keliamos problemos

Didžioji dalis (76 proc.) respondentų teigia, kad tvarkant buitines atliekas, dažniausiai jiems kyla problema dėl to, kad nėra kur šalinti pavojingus, „nekasdieninius“ ir r šiuot atliekas.

45 proc. respondentų nuomone, problema kyla dėl blogo išvežimo organizavimo ir mokesio už atliekų išvežimą. 39 proc. respondentų – nepatenkinti dėl negražių (neestetinių) konteinerių.

Šiuo metu Šilutės rajone nėra galimybės šalinti pavojingus, „nekasdieninius“ ir rūšiutus atliekus. Galime daryti prielaidą, kad 2007m. diegus atliekų rūšiavimo infrastruktūrą, respondentai nebesusidurs su šiomis problemomis.

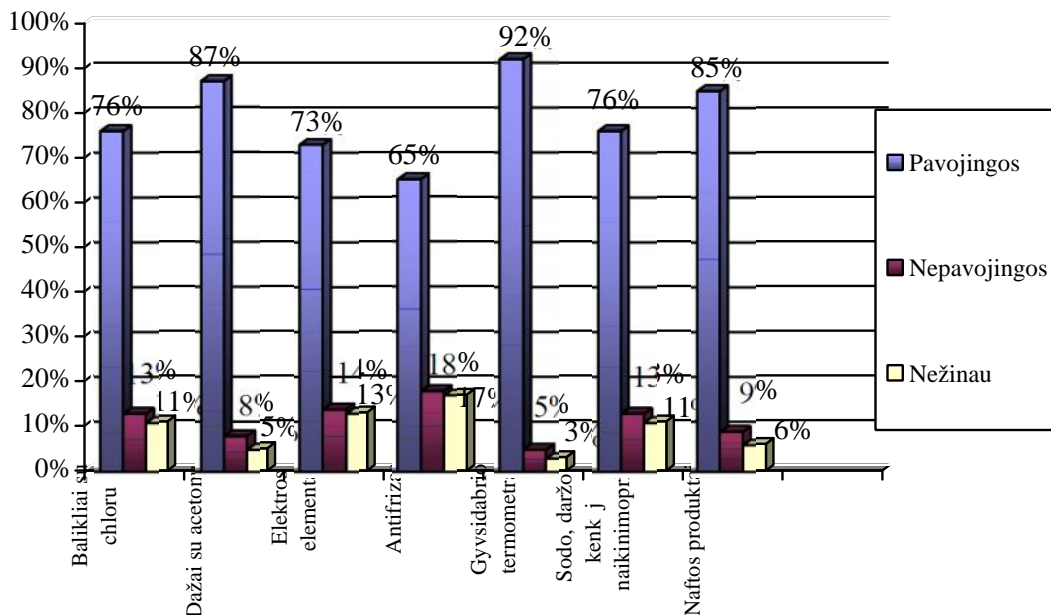
Siekiant išsiaiškinti gyventojų žinias apie pavojingas atliekas, respondentams buvo klausiama, ar jie žino, kad kai kurios buitinės atliekos yra pavojingos (6 pav.).

6 pav. Žinios apie tai, kad kai kurios buitinės atliekos yra pavojingos

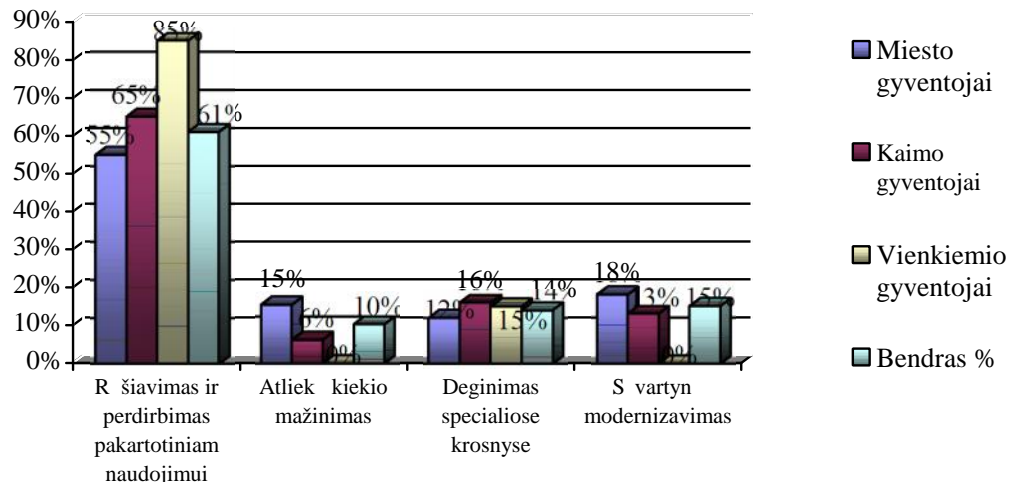
Dauguma (86 proc.) respondentų žino, kad kai kurios buitinės atliekos yra pavojingos.

Siekiant patikrinti, ar gyventojai tikrai skiria, kokios buitinės atliekos yra pavojingos, ji buvo prašoma prieš išvardintą atliekų sąrašą nurodyti pavojingas jos ar ne. (žr. 1 priedas, 20 klausimas).

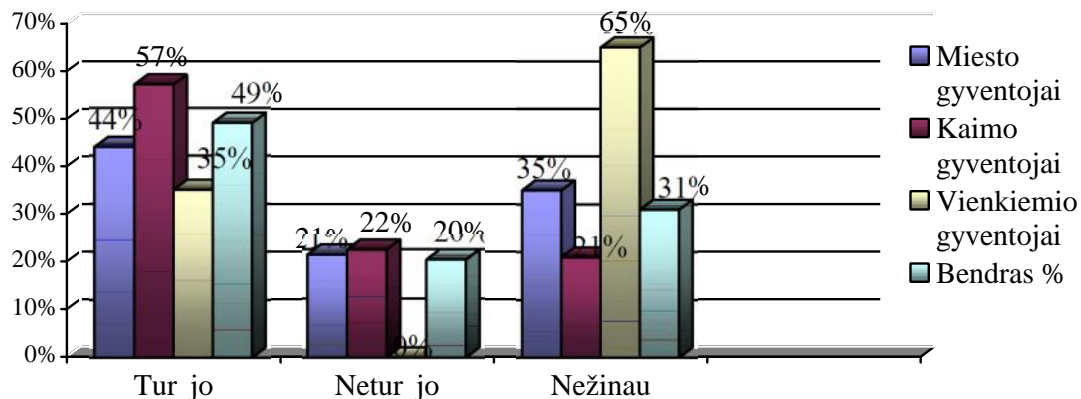
7 pav. Atliekų priskyrimas pavojingoms / nepavojingoms atliekoms

Iš paveikslo matome, kad didžioji dalis, t.y. apie 79 proc. respondentų, atpažįsta pavojingas atliekas.

8 pav. Atliek tvarkymo būdai, padedantys išvengti atliek problemas

Apie 61 proc. respondentų galvoja, kad atliek problemas galima išspręsti atliekams rūšiuojant. Deja, tik 10 proc. respondentų mano, kad atliek problemą padėtų išvengti atliek kiekio mažinimas, kuris yra svarbiausias prioritetas atliek tvarkymo hierarchijoje.

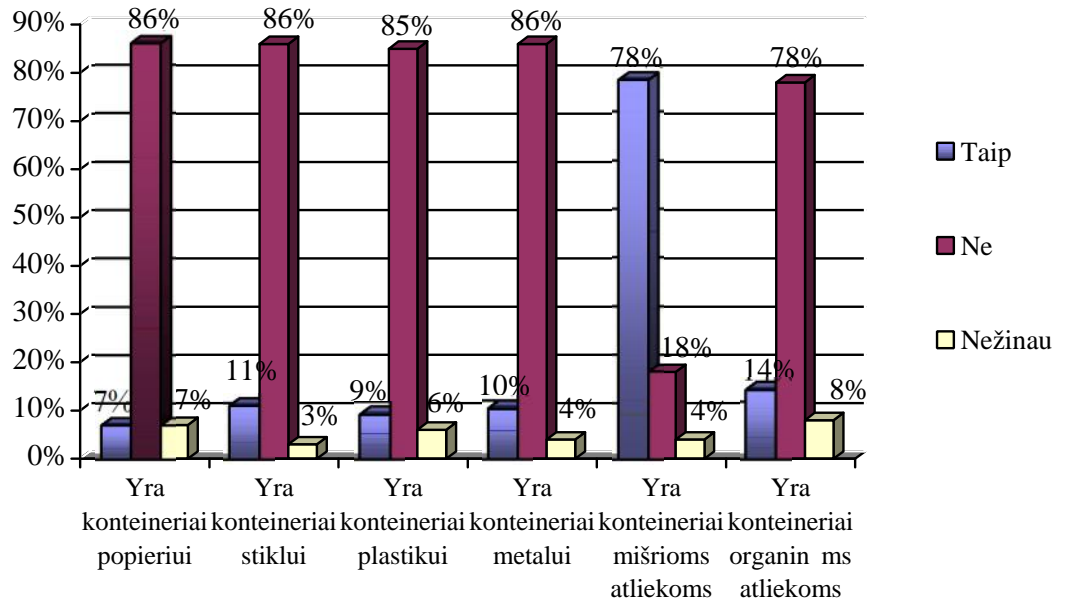
9 pav. ES taka atliek tvarkymui

Iš 9 paveikslo matyti, kad dauguma respondentų pripažįsta, jog stojimas ES sąjungoje turėtų būti būtini atliek tvarkymui. Taip mano 44 proc. miesto ir 57 proc. kaimo gyventojai. Taigi būtų galima sakyti, kad didesnioji respondentų dalis turi informacijos ir suvokia, kad stojimas ES susijęs ne tik su atliek tvarkymu, bet ir su vairiapusiais Lietuvos gyvenimo pokyčiais ir vienaip ar kitaip paveiks jų gyvenimą.

20 proc. respondentų mano, kad stojimas ES neturėtų turėti tokios atliek tvarkymui, 31 proc. - neturėtų nuomonės šiuo klausimu.

3.4. Buitini atliek tvarkymo ypatumai

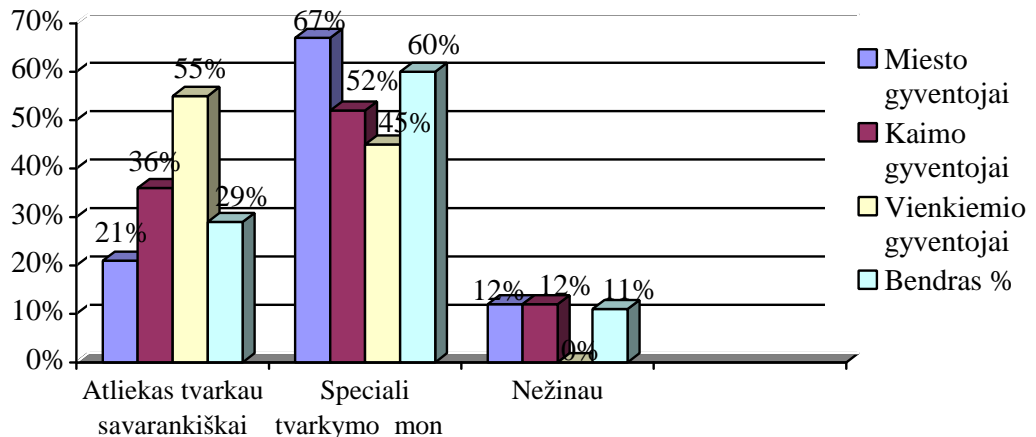
Antroji klausimų grupė skirta išsiaiškinti buitinių atliekų tvarkymo problemas, su kuriomis susiduria Šilutės rajono gyventojai.

10 pav. Atliekų surinkimo konteineriai

Šilutės rajono gyventojai buitines atliekas šalinamos tik konteinerius, skirtus mišrioms buitiniams atliekoms (78 proc.). Ršiavimo sistema Šilutės rajone dar nėra diegta, todėl nėra konteinerių, skirtų šiuršioms atliekoms. Tačiau apie 10 proc. respondentų teigia, kad yra konteinerių, skirtų šiuršioms atliekoms šalinti. Tai rodo, kad šie gyventojai nežino, kokie būna šiuršios atliekų konteineriai ir nesupranta atskiroms atliekoms skirtų konteinerių paskirties.

11 paveiksle parodomas respondentų nuomonis pasiskirstymas, pagal tai, kas tvarko jų buitines atliekas.

11 pav. Kaip tvarkomos Jūsų buitines atliekos?

Kaip matome iš 11 paveikslų, daugumos (60 proc.) gyventojų buitines atliekas tvarko specialiai tvarkymo mon. Buitinių atliekų tvarkymo mon. s paslaugomis naudojasi 67 proc. - miesto, 52 proc. - kaimo ir 45 proc. - vienkiamio gyventojų. Tačiau nemaža dalis gyventojų atliekas tvarko savarankiškai: 21 proc. - mieste, 36 proc. - kaime ir daugiau nei pusė vienkiamio gyventojų. 11 proc. gyventojų nežino, kas ir kaip tvarko jų atliekas.

Iš 11 paveikslė pateikt duomen žinome, kad 29 proc. respondentų savo atliekas tvarko savarankiškai, todėl siekta išsiaiškinti, ar jie žino, kad jų atliekas gali tvarkyti specialiai mon., ir jei taip, tai dėl kokių priežasčių jie nesudaro sutarties su ja (2, 3 lentelės).

2 lentelė

Gyventojų žinios apie sutarties sudarymą su specialia, atliekas tvarkančia mone

Atliekas tvarkau savarankiškai				
	Miesto gyventojai	Kaimo gyventojai	Vienkiamio gyventojai	Bendras proc.
Žinau	53 proc.	48 proc.	18 proc.	48 proc.
Nežinau	47 proc.	52 proc.	82 proc.	52 proc.

Kaip matome, 52 proc. respondentų nežino, kad reikia sudaryti sutartį su specialia, atliekas tvarkančia mone, 48 proc. - žino. Daugiausiai nežinančių yra kaimo vietovėse gyvenančių respondentų, taigi jų dalyvavimo iniciatyva tvarkant atliekas maža.

3 lentelė

Priežastys, dėl kurių gyventojai nesudaro sutarties su specialia atliekas tvarkančia mone

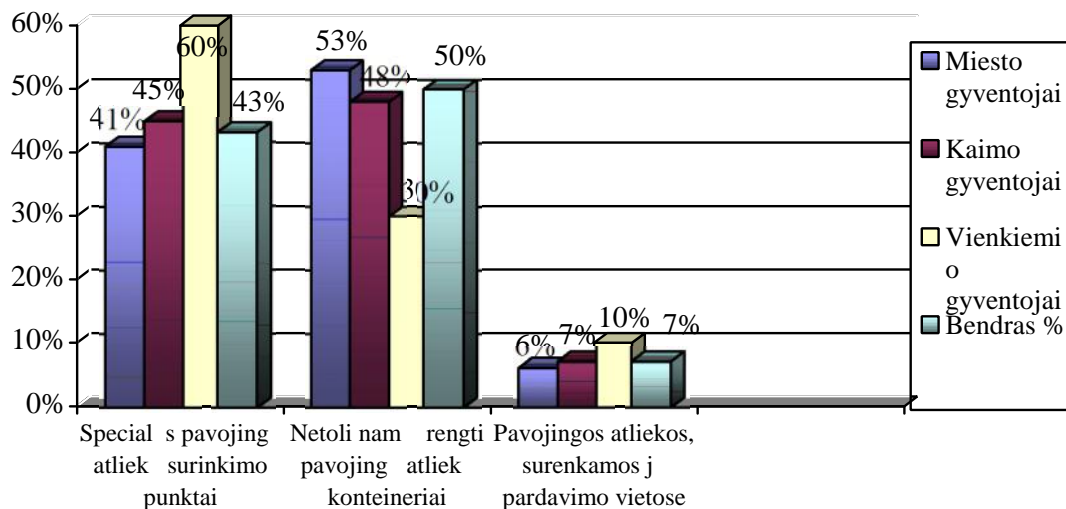
	Miesto gyventojai	Kaimo gyventojai	Vienkiamio gyventojai	Bendras proc.
Neturiu buitinių atliekų	18 proc.	18 proc.	27 proc.	17 proc.
Per didelę išvežimo kainą	13 proc.	21 proc.	18 proc.	17 proc.
Netinka išvežimo tvarka	69 proc.	61 proc.	55 proc.	66 proc.

66 proc. respondentų sutarčių su atliekas tvarkančiomis mon. mis nesudaro dėl netinkamos atliekų išvežimo tvarkos.

Kaimo vietovėse 21 proc. respondentų sutarčių nesudaro, dėl per didelės atliekų išvežimo kainos, 18 proc. - neturi buitinių atliekų. 17 proc. vienkiamiuose gyvenančių respondentų antr

pagal svarbumą priežastis nurodė būtini atliekų neturėjimą. Galime daryti prielaidą, kad kaimo vietovėse gyvenantys respondentai dalį savo atliekų sudegina krosnyse, kitas kompostuoja.

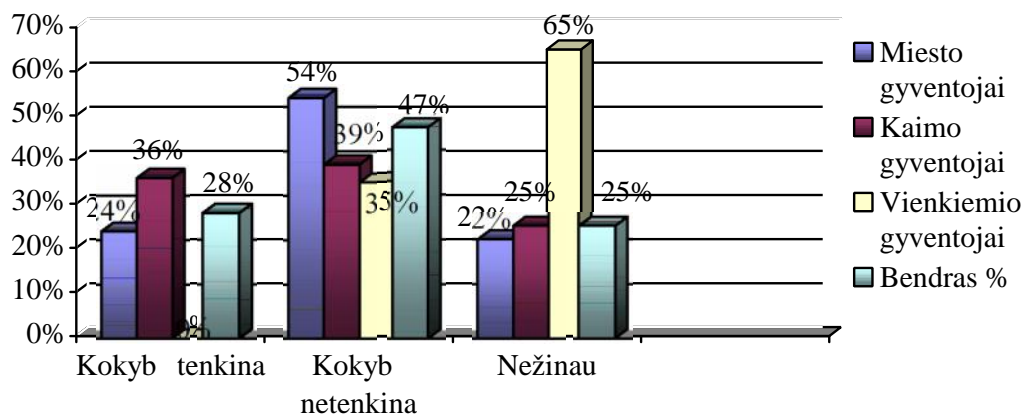
12 paveiksle pateikta respondentų nuomonė apie jiems priimtinais būdais pavojingoms atliekoms tvarkyti.

12 pav. Priimtinais būdais pavojingoms atliekoms tvarkyti

Remiantis 12 paveikslu galime teigti, kad žmonės norėtų pavojingas atliekas šalinti, išmesdami jas netoli namų rengtus pavojingų atliekų konteinerius ir atnešdami pavojingų atliekų surinkimo punktus. Jeigu šį paveikslą palyginsime su 7, galime daryti išvadą, kad nors ir identifikuodami pavojingas atliekas gyventojai nesuvokia, jog nesaugu jas kaupti prie namų esančiuose konteineriuose. Specialiai reikėtų atkreipti dėmesį pavojingų atliekų tvarkymo ypatumus, informuojant visuomenę apie atliekų tvarkymą.

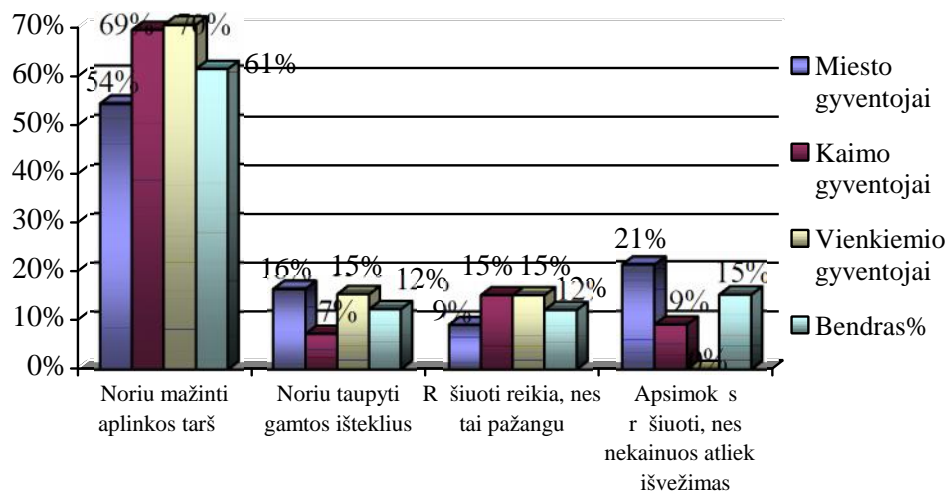
Respondentų nuomonė apie buitinių atliekų surinkimo kokybę pateikta 13 paveiksle.

13 pav. Atliekų surinkimo kokybė

Nors atliek surinkimo kokybe patenkint ir nepatenkint respondent skai ius mieste ir kaime skiriasi, ta iau bendrai vertinant didesnioji dalis (47 proc.) gyventoj atliek surinkimo kokybe nepatenkinti.

Siekiant išsiaiškinti gyventoj motyvacij r šiuoti atliekas, buvo klausama, d l kokios svarbiausios priežasties respondantai r šiuot atliekas.

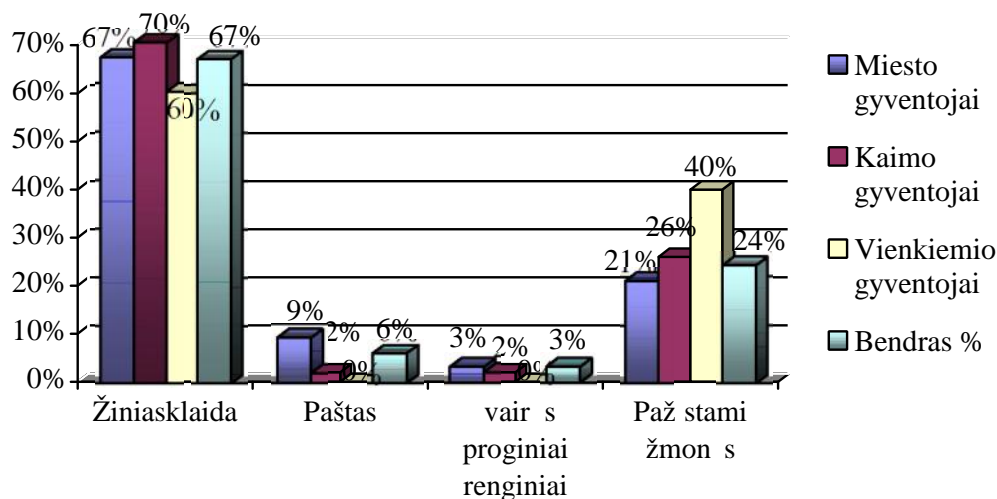

14 pav. Priežastys, d l ko respondantai r šiuot atliekas

Respondantai suvokia, kad atliekos teršia gamt ir nemaža dalis pasiruoš j spr sti, r šiuodami atliekas. Deja, tik nedidel dalis, apie 15 proc. gyventoj atliek problem suvokia giliau ir r šiuot atliekas siekdami taupyti gamtos išteklius.

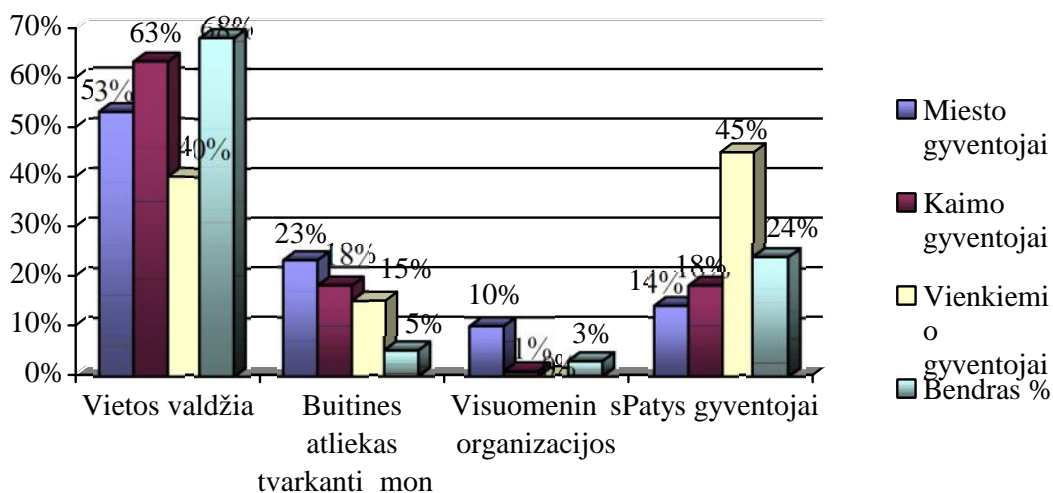
3.5. Visuomen s informavimas

Tyrimo duomenimis, gyventojai daugiausia informacijos atliek tvarkymo klausimais (67 proc.) sužino iš žiniasklaidos. Svarbus ir tiesioginis bendravimas su paš tamais (24 proc.). Paštu ir per vairius proginius renginius respondantai informacijos gauna labai retai.

15 pav. Informacijos šaltiniai apie buitini atliek tvarkym

Gyventoj nuomon apie tai, kas labiausiai tur t b ti atsakingi už atliek tvarkym , pateikta 16 paveiksle.

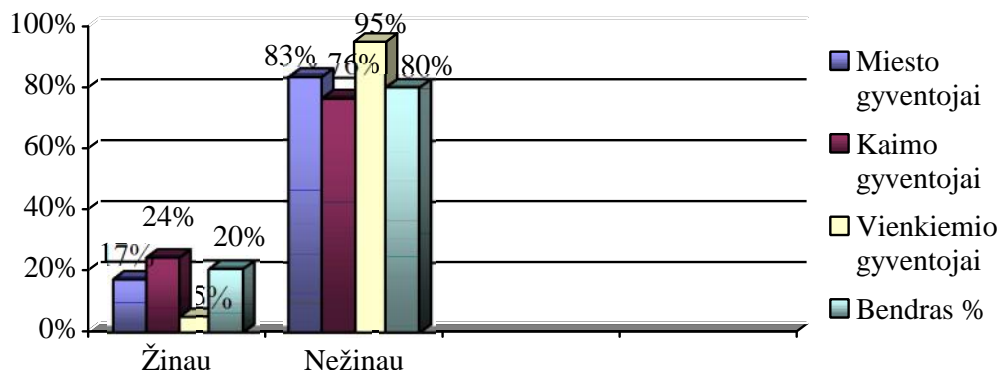

16 pav. Atsakomyb už atliek tvarkym

Kaip matome iš 16 paveikslo, 68 proc. respondent mano, kad atsakingiausia už atliek tvarkym yra vietos valdžia, 24 proc. - patys gyventojai. 5 proc. respondent mano, kad atsakingos tur t b ti atliekas tvarkan ios mon s ir visuomenin s organizacijos.

Vertinant pa i gyventoj atsakomyb , labiausiai nuo kit skiriasi vienkiemio gyventoj nuostata. Net 45 proc. vienkiemio gyventoj mano, kad už atliek tvarkym atsakingi patys gyventojai. Galima tik tis, kad jie bus aktyvesni ir gyvendinant naujas atliek tvarkymo priemones, tod l kit grupi iniciatyvai skatinti reik t skirti daugiau d mesio visuomen s informavimo programose.

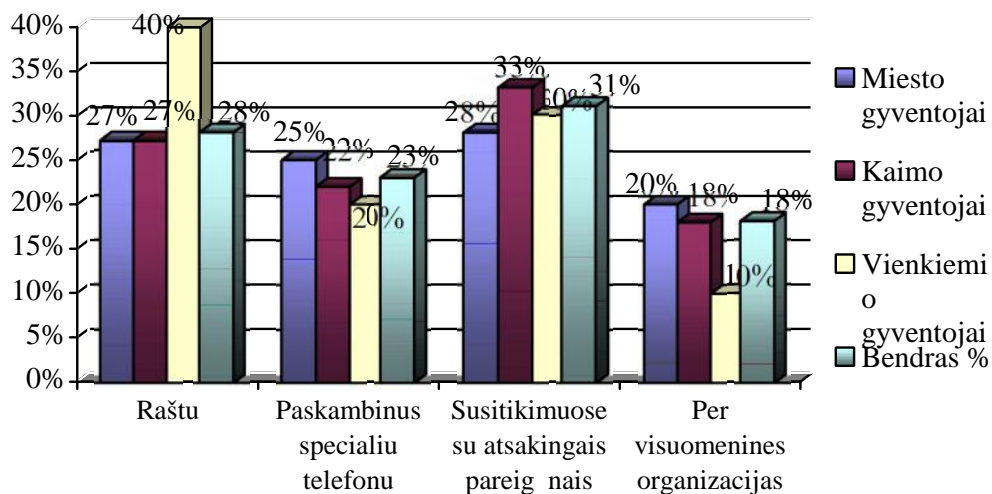
Kadangi daugiau nei pus respondent mano, kad už atliek tvarkym yra atsakinga vietos valdžia, siekta išsiaiškinti, ar gyventojai žino, k vietos valdžia veikia atliek tvarkymo atžvilgiu (17 pav.).

17 pav. Žinios apie vietos valdžios veikl tvarkant atliekas

Taigi iš 17 paveikslo matyti, kad 80 proc. respondent nežino, kokia vietos valdžios veikla tvarkant atliekas.

Norint paskatinti gyventojus aktyviau dalyvauti diegiant naujas atliek tvarkymo priemones, svarbu atsižvelgti į jų nuomon ir pagal galimybes prie jos prisiderinti. Tačiau daugiau nei 70 proc. respondent teigia, kad, jų nuomone, atliek tvarkymo klausimais niekas nesidom jo.

18 pav. B d ai, kuriais respondentai nor t išsakyti savo nuomon vietos valdžiai d l atliek tvarkymo

Iš paveikslo matome, kad gyventojams priimtini vair s nuomon s reiškimo b d ai: kiek daugiau gyventoj nor t pareikšti savo pageidavimus raštu ar susitikimuose su atsakingais pareig niais. Reik t pažym ti, kad tarp vienkiemio gyventoj net 40 proc. nor t pareikšti

nuomon raštu, taiau tik 10 proc. iš j tai patikt jiems atstovaujan ioms visuomenin ms organizacijoms. Apie 23 proc. respondent priimtinas specialus telefonas, kuriuo gal t paskambinti. Remiantis šiais rezultatais galime teigti, kad palaikant ryšius su visuomene patartina neapsiriboti kuriuo nors b du, o siekti j vairov s.

3.6. Skyriaus išvados

Visuomen s nuomon s atliek klausimais tyrimo rezultatai rodo, kad dauguma gyventoj atliek problem suvokia kaip aplinkos tarš , nesiedami jos su platesniu ištekli tausojimo siekiu.

1. Dauguma respondent žino kokios buityje susidariusios atliekos yra pavojingos, taiau didel s dalis j (50 proc.) nor t jas tvarkyti nesaugiu b du – kaupiti netoli nam stovin iuose specialiuose pavojing atliek konteineriuose. Kita dalis (43 proc.) nor t naudotis specialiais pavojing atliek surinkimo punktais.
2. Didžiausios respondent dalies (68 proc.) nuomone už buitini atliek tvarkym tur t b ti atsakinga vietos valdžia, taiau 80 proc. respondent nežino apie vietos valdžios veikl atliek tvarkymo srityje. Daugiausia iniciatyvos patys prisid ti prie atliek tvarkymo (45 porc.) pareišk vienkiemi gyventojai.
3. Daugiausiai informacijos atliek tvarkymo klausimais Šilut s rajono gyventojai gauna per žiniasklaidos priemones (67 proc.), taiau nor t gauti jos daugiau ir vauresniais b dais.
4. Dauguma respondent (72 proc.) pripaž sta, kad niekas nesidom jo j nuomone apie atliek tvarkymo priemones. Savo nuomon apie tai gyventojai nor t išsakyti susitikimuose su atsakingais pareig nais arba raštu.

IV. REKOMENDACIJOS VISUOMEN S ŠVIETIMO PROGRAMAI

Darbotvark je 21 nurodoma („Darbotvark 21“, 2001), kad: „, gyvendinant aplinkosaugin švietim , reikt <...> orientuoti švietim darn vystym si, ugdyti visuomen s s moningum ir skatinti kvalifikacijos tobulinim “.

Jungtini Taut Europos Ekonomikos komisijos darnaus vystymosi švietimo strategijoje, akcentuojama („Jungtini Taut Europos ...“, 2005), kad: „Švietimas aplinkosauginiais klausimas turi b ti vykdomas vis gyvenim – nuo vaikyst s iki aukštojo mokslo ir suaugusi j mokymo – trunkantis procesas, platesnis nei formalusis švietimas. Kadangi žmogaus vertyb s, gyvenimo b das ir nuostatos susiformuoja jau ankstyvame amžiuje, vaik švietimas yra ypa svarbus“.

4.1. Visuomenės švietimo priemonės

Remiantis Šilutės rajono savivaldybės atlikto tyrimo rezultatais, galima teigti, kad gyventojai palankiai žiūri naujas atliekų tvarkymo priemones, tačiau pasigenda išsamios informacijos.

Savivaldybės nėra numatyta konkrečių priemonių kaip būtų galima šią situaciją gerinti. Informuojant visuomenę atliekų tvarkymo klausimais turėtų būti naudojama žiniasklaidos priemonės - savivaldybės teritorijose platinami laikraščiai – „Šilokarėma“, „Šilutės Naujienos“, „Šilutės žinios“, „Šilutė šiandien“. Tačiau apklausus šiuos laikraščius redaktorius išsiaiškinta, kad informacija atliekų klausimais į leidžiamuose laikraščiuose spausdinama labai retai.

Laikraščiai turėtų būti viena svarbiausių komunikacijos priemonių, tačiau reikėtų siekti jos didesnio veiksmingumo. Žiniasklaida - viena svarbiausių ryšių su visuomene priemonių.

Reikėtų išsiaiškinti, kurie žurnalistai rašo apie panašias problemas, kokia informacija juos galėtų sudominti, kokie yra žiniasklaidos priemonių, kuriose jie dirba, prioritetai. Su vietini leidini žurnalistais reikėtų užmegzti ilgalaikius ryšius, kviešti juos seminarus, diskusijas ir kitus renginius, parengti periodiškai atnaujinamą informacijos segtuvą, esant naujienoms - siųsti pranešimus spaudai, organizuoti spaudos konferencijas.

Tinkamai organizuota komunikacija panaudojant žiniasklaidos priemones gali pakeisti tam tikros veiklos ar institucijos atžvilgiu neigiamą situaciją pozityvia: abejingumą – susidomėjimu, nežinojimą – pažinimu, neigiamą požiūrį - pripažinimu, pritarimu, priešišku – palankumu.

Pirmumas turėtų būti teikiamas pačios žiniasklaidos poreikiui gauti informaciją, jo skatinimas. Veiksmingai komunikacijai ypatingai svarbus grįžtamasis ryšys.

Pateikiant informaciją spaudai siūloma laikytis žemiau vardytų principų („Best Practice Guidelines.....“, 2003):

Išsamumas. Pačioje trumpiausioje informacijoje reikia nurodyti svarbiausias problemas veiksnius, vertinti jų poveikio mastą. Nenaudotini netikslūs teiginiai, pavyzdžiui, vietoje „nuodingas medžiagų išmetimas aplink praktiškai nebus“ turėtų būti: „galimi xxx medžiagų išmetimai aplink, bet jie neviršys nustatytų norm“.

Prieinamumas. Informacija turi būti išdėstyta suprantama kalba, atsižvelgus į jos paskirtį (tikslines grupes – žmones, kuriuos paveiks veiklos rezultatai), nenaudojant mažai žinomų profesinių savybių ar žargono.

Patikimumas. Nerekomenduojama nepagrįstai siekti visuomenės nuraminimo, pabrėžiant, kad pateikiama informacija yra absoliučiai teisinga. Palikite erdvę informacijos papildymui ar koregavimui. Pareiškimas apie išskirtinumą ar absoliutų teisingumą verčia suabejoti informacija ir gali sukelti priešiškas reakcijas.

„**Skaidrumas**“. Informacija turėtų būti pateikta taip, kad ją būtų galima patikrinti – būtinos nuorodos pirminius šaltinius.

Atvirumas. Informacijos teikimas turėtų užtikrinti žurnalistams galimybę nuolat gauti reikalingą informaciją.

Viena iš efektyvių priemonių atliekant tvarkymo naujovėms pristatyti – diskusija spaudoje. Diskusijai patartina traukti žinomus asmenis, kurių autoritetas suteikia kompetencijos, svarumo, kelia skaitytojų pasitikėjimą diskusija ir jos objektu. Pagal grįžtamąjį ryšį eigoje patartina tik koreguoti pagrindines temas, vesti papildomą akcentą. Diskusijos pabaigoje svarbu paskelbti jos rezultatus apžvalgai.

Rekomenduojama sudominti savo veikla žiniasklaidos priemonių vadovus, pabrėžti, kokios naudos žiniasklaidos priemonėms turės iš jų bendradarbiavimo, turėti nuolat atnaujinamą informacijos komplektą, laikytis prevencinės taktikos, t.y. numatyti savo veiksmus iš anksto, o ne reaguoti vykčius.

Informuojant visuomenę atliekant tvarkymo klausimais, reikia pažymėti ir tokias priemones, kaip: lankstinukus ir kitus spaudinius, platinamus viešose vietose. Šilutės rajono savivaldybėje informaciniai spaudiniai gyventojams namuose nra siunčiami.

Gyventojai informaciją norėtų gauti daugiau individualiais jos teikimo būdais (pavyzdžiui, susitikimuose su atsakingais pareigūnais, paštu, pasiteirauti specialiu telefono numeriu). Rekomenduojame atkreipti dėmesį pradėjus gyvendinti visuomenės informavimo Šilutės rajono savivaldybėje.

Vis daugiau Šilutės rajono miestų, ir gyvenviečių gyventojai naudojami internetu, todėl informacijai pateikti ir komentarams fiksuoti galima panaudoti interneto svetaines. Svarbu nuolat atnaujinti informaciją.

Internetu galima panaudoti vairiai:

- publikuoti veiklos planus ir kitus dokumentus;
- užsiregistravusiems asmenims siūsti informaciją elektroniniu paštu;
- organizuoti interneto forumus ir diskusijas „on-line“ arba temines diskusijų grupes.

Internetas turi daug privalumų: aprašyta didelė auditorija, visi gali susipažinti su komentarais ir pasiūlymais, nereikia lėšų biuro prekių ar pašto paslaugoms apmokėti.

Visuomenės informavimui gerinti reikėtų optimaliai padidinti Šilutės rajono savivaldybės interneto svetainės veiksmingumą. Sukurti atskirus puslapius skirtus atliekant klausimams. Siekiant padidinti indel visuomenės švietimui ir drauge lankymo dažnį reikėtų daugiau dėmesio skirti aktualiai (nuolat atnaujinamai) informacijai ir populiariam atliekant tvarkymo naujovių aiškinimui.

Planuojant Šilutės rajono savivaldybės atliekant tvarkymo interneto svetainės struktūrą ir rengiant informaciją, siūlome atsižvelgti šiuos uždavinius:

- informuoti apie savivaldybės teikiamas paslaugas, jų sąlygas ir kainas;
 - propaguoti regioninę atliekų tvarkymo sistemą, pabrėžiant jos pranašumus lyginant su dabar egzistuojančia;
 - operatyviai informuoti apie regioninės atliekų tvarkymo sistemos diegimą Klaipėdos apskrityje, teikti praktinius pasiūlymus gyventojams, kaip ją naudoti;
 - šviesti visuomenę apie gyvenamosios aplinkos tobulinimo būdus, susijusius su vartojimo pročiūkaita ir atliekų tvarkymu, grindžiamus darnaus vystymosi nuostatomis;
 - atlikti mini-tyrimus (pateikiant uždarus klausimus), skelbti konkursus (pavyzdžiui, „Mano patarimas“) ir kt.;
 - užtikrinti gyventojams galimybę pateikti klausimus, pareikšti savo nuomonę apie atliekų tvarkymo naujoves ir savivaldybės teikiamas paslaugų kokybę.
- Nuoroda atliekų tvarkymo interneto svetainę turėtų būti pateikiama savivaldybės interneto svetainėje.

4.2. Aplinkosauginio švietimo veikla mokyklose

Pagrindinis valstybės lygmens dokumentas, reglamentuojantis ugdymo turinį bendrojo lavinimo mokykloje, yra Bendrosios programos ir išsilavinimo standartai. Šis dokumentas rengiamas priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo pakopoms. Bendrąją programą ir išsilavinimo standartą paskirtis - laiduoti ugdymo turinį, turinį ir kokybę visose šalies mokyklose.

„Bendrosios programos nusako ugdymo kryptį (tikslus ir uždavinius), taip pat tai, ko ir kaip turėtų būti mokomi moksleiviai (ugdymo turinį ir metodus), kad gytų jiems būtina žinojimą ir supratimą, išsiugdytų esminius gebėjimus ir vertybines nuostatas.

Bendrosiose programose ir išsilavinimo standartuose („Lietuvos bendrojo lavinimo ...“, 2003) suformuluotas siekis: „Išsiugdyti gebėjimus numatyti gyvenimo būdo pakeitimus savo ir kitų žmonių sveikatai bei aplinkai, išsiugdyti atsakomybę už aplinkos išsaugojimą ir aktyviai dalyvauti sprendžiant aplinkos problemas“.

Siekiant išsiaiškinti aplinkosaugines problemas buvo analizuojamas bendrąją programą gamtos mokslų blokas, kurį sudaro biologijos, chemijos, fizikos mokomieji dalykai. Su šiuo ugdymo sritimi susijęs ir geografijos mokomasis dalykas.

Pagrindinis gamtamokslinio ugdymo *tikslas* - sudaryti sąlygas moksleiviams išsiugdyti gamtamokslinio raštingumo pagrindus. Siekiama, kad moksleiviai perimtų esmines gamtos mokslų sąvokas bei sampratas, gytų gebėjimus, kurie padėtų pažinti pasaulį, ir išsiugdytų vertybines nuostatas“.

Su darnaus vystymosi nuostatų gyvendinimu yra susiję šie gamtamokslinio ugdymo **uždaviniai:**

- „padėti mokslininkams bei gamtoje juos saugoti, tvarkyti aplinką“;
- „suvokti savo kaip vartotojo vaidmenį tausojant gamtos išteklius, aiškinantis, kaip žmonija veikia aplinką“.

„Gamtamokslinis ugdymas ne tik kuria mokslininkų pasaulį, bet ir, tinkamai parinkus gamtos mokslų turinį ir ugdymo(si) metodus bei būdus, plėtoja **vertybines nuostatas:**

- tausojant santykį su gamtine ir kultūrine aplinka, jos vairove, nusiteikimais pasirinkti darnaus vystymosi principus atitinkant gyvenimo būdą;
- pagarbiai gyvą ir negyvą gamtą, atsakomybę už jos išsaugojimą bei racionaliai išteklius naudoti“.

Išsilavinimo standartai nusako laukiamus ugdymo rezultatus. Jais konkretinamos bendrosios programos, tiksliau apibrėžiamas mokslininkų gebėjimai, žinių ir supratimo platumas bei gilumas, nusakoma, kaip mokslininkai turėtų pademonstruoti, ko yra išmokę.

Mokslininkai pasiektus rezultatus standartuose nusako:

- **esminiai gebėjimai.** Jie nurodo tai, ką svarbiausia turi gyventi mokslininkas, mokymasis dalyko, jo dalies ar konkrečios temos;
- **pasiekimai.** Jie rodo tai, pagal ką (mokslininko demonstruojami gebėjimai, žinios ir supratimas, nuostatos, gebėjimai ir kt.) galima spręsti apie mokslininko mokymosi rezultatus“.

Toliau pateikiami pavyzdžiai kaip bendrias programas galime integruoti išteklių tausojimo ir atliekų tvarkymo temas.

„Pasaulio pažinimas“

Esminiai gebėjimai - nurodyti aplinkos taršos mažinimo būdus. Pasiekimai: „sukurti mokslininkai galėtų parodyti, kad jų gyvenamoji aplinka tampa švaresnė“ (I - II klasės); „apibūdinti poveikį gamtai ir pasauliui, kaip sumažinti jo kiekį namuose ir mokykloje (nešiukšlinimas, kompostavimas, pakartotinis panaudojimas, atliekų šalinimas)“ (III - IV klasės).

Esminiai gebėjimai – nurodyti aplinkos taršos šaltinius bei šalinimo būdus savo artimiausios aplinkos saugojimo būdus. Pasiekimai: „pateikti pavyzdžius, kokias buitines atliekas ir kaip būtų galima panaudoti antrą kartą (pvz.: popierių, stiklą)“ (I - II klasės).

Biologija

Esminiai gebėjimai - apibūdinti pagrindines aplinkosaugines problemas, šalinimo būdus joms spręsti. Pasiekimai: „nurodo savo gyvenamosios vietos svarbiausias aplinkosaugines problemas, šalinimo būdus joms spręsti ir galimą asmeniną gamtos saugą“ (IX – X klasės).

Esminiai gebėjimai - apibūdinti aplinkosaugines problemas, nagrinėti šias problemas priešais ir sprendimo būdus. Pasiekimai: „apibūdinti pagrindinius žmogaus santykius su gamta

istorijos bruožus, diskutuoja apie žmonijos ir gamtos ateitį priklausomai nuo žmonijos santykių su gamta“; „nagrinėja socialines, ekonomines ir ekologines problemas, remdamasis biologijos žiniomis pateikia argumentuotą sveiką ir ekologišką gyvenimo būdą“ (XI - XII klasės).

Chemija

Esminiai gebėjimai - vertinti žmogaus veiklos taktiką gamtai. Pasiekimai: „aiškina, siedamas su tarša, kodėl svarbu taupyti vandenį, kur bei vairias medžiagas, pateikia taupymo būtinyje pavyzdžius“ (V – VI klasės); „apibūdina žmogaus veiklos taktiką aplinkai“ (VII – VIII klasės); „kritiškai vertina žmogaus veiklos taktiką gamtai. Apibūdina svarbiausius ekologines problemas sprendimo būdus“ (IX – X klasės).

Esminiai gebėjimai - kritiškai vertinti chemijos mokslo ir technologijų laimėjimus bei jų naudojimą, diskutuoti apie chemijos mokslo perspektyvas. Pasiekimai: „kritiškai vertina žmogaus veiklos taktiką gamtinei aplinkai, argumentuotai pagrindžia aplinkosauginę veiklos svarbą“ (XI - XII klasės).

Esminiai gebėjimai - diskutuoti apie aplinkosauginę problemas. Pasiekimai: „apibūdina „šiltnamio“ efektą, kritiškai vertina žmogaus veiklos taktiką gamtinei aplinkai, pagrindžia tausojančių technologijų kilmę ir aplinkosauginę veiklos svarbą“ (XI - XII klasės).

Fizika

Esminiai gebėjimai - skirti atsinaujintiems ir neatsinaujintiems energijos ištekliams ir apibūdinti gamtai daromą žalą naudojant neatsinaujančius šaltinius bei pagrįsti energijos išteklių tausojimo būtinybę. Pasiekimai: „pateikia atsinaujinančių ir neatsinaujančių energijos išteklių pavyzdžius“ (V – VI klasės); „pateikia elektros energijos šaltinių pavyzdžius, susieja elektros energijos gamybą su aplinkos tarša ir neatsinaujančių energijos išteklių vartojimu“ (VII – VIII klasės).

Geografija

Esminiai gebėjimai - sieti gamtos išteklių naudojimą su aplinkosaugos problemomis. Pasiekimai: „sieti gamtos išteklių naudojimą su aplinkosaugos problemomis“ (XI - XII klasės).

Esminiai gebėjimai - sieti ir vertinti globalines, nacionalines, vietines problemas su asmenine žmogaus atsakomybe. Pasiekimai: „atskleisti pasaulio ekologines problemas visose šalyse ir jas lemiančias priežastis“ (XI - XII klasės).

Greta gamtamokslinių mokymų dalykų aplinkosauginiui švietimui galima pasitelkti ir kitus mokomuosius dalykus:

- Lietuvių kalba: referatas, rašiniai, straipsniai spaudoje, rašymas, prezentacijos tautoms ir mokyklos bendruomenei;

- Anglų kalba: straipsniai apie mokyklos vykdomą aplinkosauginę veiklą vertimas angliškai;

- Matematika, Informatika: vairiu klausimyn sudarymas ir rezultat analiz bei apdorojimas;

- Dail : piešimas, vairi reikaling priemoni gamyba (plakatai, broši ros, lankstinukai).

Labai gerai, jei mokykloje gautomis žiniomis ir g džiais vaikai dalinasi su t vais ir juos moko. Vienas iš geriausi b d traukti mokyklos bendruomen yra parodyti tai, k daro mokykla. Savo veiklos rezultatus moksleiviai gali publikuoti mokyklos ar rajono laikraštyje, internetiniame puslapyje. Tai idealus b das mokiniams pasidalinti savo pasiekimais su bendraamžiais ir informuoti apie juos visuomen .

Moksleivi aktyvus dalyvavimas praktin je aplinkosaugin je veikloje – puiki galimyb mokykloms ne tik aktyviai prisid ti prie moksleivi (taip pat ir j šeim) aplinkosauginio švietimo, bet ir gyvendinti aktualius Lietuvos švietimo reformos uždavinius.

IŠVADOS

Atlikus magistrinio darbo plane numatytus tyrimus, patvirtinta preliminariai suformuluota hipotezė: Šilutės rajono gyventojai nepakankamai informuojami atliekų tvarkymo klausimais, kad galėtų veiksmingai prisidėti prie regioninės atliekų tvarkymo sistemos priemonių įgyvendinimo.

1. Remiantis vairoaus lygmens strategini darnaus vystymosi dokumentu, atliekų tvarkymą reglamentuojančių Europos Sąjungos teisės aktų ir atitinkam Lietuvos Respublikos teisės aktų lyginamojoje analizėje galima teigti, kad Lietuvos Respublikos teisės aktus, reglamentuojančius atliekų tvarkymą, yra perkelti svarbiausi darnaus vystymosi ir ES atliekų tvarkymo strateginiai principai.
2. Pradėti gyvendinti ES reikalavimus atitinkančių Šilutės rajono komunalinių atliekų tvarkymo sistemų yra numatyta grįžti darnaus vystymosi principais grindžiama atliekų tvarkymo būdų hierarchija.
3. Atliekų vengimo, naudojimo ir saugaus šalinimo principai Šilutės rajone dar nėra gyvendinti. Šilutės rajono savivaldybės atliekų tvarkymo plane yra nurodoma, kad jie gyvendinimas bus pradėti vykdyti nuo 2007 m. Atliekų apskaita rajone nevykdoma.
4. Pagal Šilutės rajono savivaldybės atliekų tvarkymo planą atliekų vengimo principui gyvendinti turėtų būti vykdomas gyventojų švietimas, tačiau jokia visuomenės švietimo atliekų klausimais programa neparengta ir nerengiama.
5. Atliekų racionaliam naudojimui skatinti numatyta diegti atliekų rėšavimo sistemą, o saugiam atliekų šalinimui bus kurtas regioninės vartynas. Šie darbai dabar yra vykdomi pagal numatytą grafiką.
6. Rengiant magistrinį darbą buvo ištirtas Šilutės rajono gyventojų požiūris būtinai atliekų tvarkymą: analizuotas gyventojų supratimas apie būtinai atliekų keliamas problemas, jų priežastis bei sprendimo būdus, vertinama, kaip Šilutės rajono gyventojai informuojami apie būtinai atliekų tvarkymą.
7. Tyrimo rezultatai rodo, kad dauguma gyventojų atliekų problemą suvokia tik kaip aplinkos taršos problemą, nesiedami jos su platesniu išteklių tausojimo siekiu, kuris yra svarbus darnaus vystymosi kontekste.
8. Visuomenės nuomonės tyrimo rezultatai panaudoti rengiant visuomenės švietimo ir moksleivių aplinkosauginio švietimo rekomendacijas, kurios pateiktos darbo ketvirtajame skyriuje.

LITERAT ROS S RAŠAS

1. Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos statymas //Valstyb s žinios. 1992, Nr. 5-75.
2. Lietuvos Respublikos atliek tvarkymo statymas //Valstyb s žinios. 1998, Nr. 61-1726.
3. Lietuvos Respublikos chemini medžiag ir preparat statymas // Valstyb s žinios. 2000, Nr. 36-987.
4. Lietuvos Respublikos pakuo i ir pakuo i atliek tvarkymo statymas // Valstyb s žinios. 2001. Nr. 85-2968.
5. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro sakymas Nr. D1-159 „D l alyv atliek tvarkymo taisykli patvirtinimo // Valstyb s žinios, 2005 03 26, Nr. 39-1283.
6. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro sakymas Nr. 699 „D l atliek deginimo aplinkosaugini reikalavim patvirtinimo // Valstyb s žinios, 2003 03 31, Nr. 31-1290.
7. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro sakymas Nr. 444 „D l atliek s vartyn rengimo, eksploataavimo, uždarymo ir prieži ros po uždarymo taisykli patvirtinimo // Valstyb s žinios, 2000 11 10, Nr. 96-3051.
8. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro sakymas Nr. 217 „D l atliek tvarkymo taisykli patvirtinimo // Valstyb s žinios, 1999 07 21, Nr. 63-2065.
9. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro sakymas Nr. 179 „D l buityje susidaran i pavojing atliek surinkimo punkt rengimo ir eksploataavimo taisykli patvirtinimo“// Valstyb s žinios, 2001 04 13, Nr. 32-1086.
10. Lietuvos Respublikos kio ministro ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro sakymas Nr. 168/249 „D l išeikvot baterij ir akumuliatori tvarkymo programos“// Valstyb s žinios. 2002 05 22, Nr. 51-1963.
11. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro sakymas Nr. 625 „D l išeikvot baterij ir akumuliatori tvarkymo taisykli patvirtinimo“// Valstyb s žinios, 2002 01 04, Nr. 1-12.
12. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos sakymas Nr. 387 „D l normatyvinio dokumento LAND 32-99 „Gamtos ištekli naudojimo leidim išdavimo ir gamtos ištekli naudojimo limit bei leistinos taršos aplink normatyv nustatymo tvarka“ patvirtinimo // Valstyb s žinios. 1999 12 15, Nr. 106-3087.
13. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro sakymas Nr. 473 ”D l polichlorint bifetil ir polichlorint terfenil (PCB/PCT) tvarkymo taisykli patvirtinimo“// Valstyb s žinios, 2003 10 22, Nr. 99-4469.
14. Lietuvos Respublikos Vyriausybs 2002 m. balandžio 12 d. nutarimas Nr. 519 „D l valstybinio strateginio atliek tvarkymo plano patvirtinimo // Valstyb s žinios, 2002, NR. 40-149.

15. Europos bendrijos Bazelio konvencija dėl pavojing atliek tarpvalstybinio pervežimo bei jų tvarkymo kontrolės. Valstybės žinios, 1999, Nr. 13-314.
16. Europos Tarybos reglamentas dėl atliekų vežimo Europos Bendrijoje, iš Bendrijos ir jos viduje priežiūros ir kontrolės (EEB/259/93).
17. Europos Tarybos reglamentas dėl atliekų statistikos (EB/2150/2002).
18. 1975 m. liepos 15 d. Tarybos direktyva (75/442/EEB) dėl atliekų .
19. 1975 m. liepos 25 d. Tarybos direktyva dėl naudotų alyvų šalinimo (75/439/EEB).
20. 1986 m. birželio 12 d. Tarybos direktyva (86/278/EEB) dėl aplinkos, ypač dirvožemio, apsaugos naudojant žemės kije nuotekų dumblius .
21. 1991 m. gruodžio 12 d. Tarybos direktyva (91/689/EEB) dėl pavojing atliekų .
22. 1991 m. kovo 18 d. Tarybos direktyva (91/157/EEB) dėl baterijų ir akumuliatorių turinčių tam tikrą pavojingą medžiagą .
23. 1994 m. gruodžio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (94/62/EB) dėl pakuočių ir pakuočių atliekų .
24. 1996 m. rugsėjo 16 d. Tarybos direktyva (96/59/EB) dėl polichlorint bifenilų ir polichlorint terfenilų šalinimo (PCB/PCT).
25. 1996 m. rugsėjo 24 d. Tarybos direktyva (96/61/EB) dėl taršos integruotos prevencijos ir kontrolės (TIPK).
26. 1999 m. balandžio 26 d. Tarybos direktyva dėl atliekų s vartyn (1999/31/EB).
27. 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyva (2000/59/EB) dėl uosto priemimo renginių, skirtų laivuose susidarančioms atliekoms ir krovinių likučių .
28. 2000 m. gruodžio 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (2000/76/EB) dėl atliekų deginimo.
29. 2003 m. sausio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (2002/95/EB) dėl elektros ir elektroninių rangos atliekų .
30. 2003 m. sausio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (2003/4/EB) dėl visuomenės galimybių susipažinti su informacija apie aplinką ir panaikinanti Tarybos direktyvą 90/313/EEB.
31. Best Practice Guidelines on Public Engagement for the Waste Sector. The Environment Council, 2003.
32. Biodegradable Municipal Waste Management in Europe. European Environment Agency. Luxembourg, 2002.
33. XXI a. Darbotvarkis: subalansuotos plėtros veiksmų programa. Rio deklaracija. Miškininkystės principai. Galutinis sutarimo tekstas, Vyriausybės svarstyta Jungtinių Tautų

- aplinkos ir pl tros konferencijoje Rio de Žaneire, Brazilijoje, 1992 m. birželio 3-14 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, Vilnius, 2000.
34. ES aplinkos apsaugos politika ir jos gyvendinimas Lietuvoje. Vilnius: Aplinkos apsaugos politikos centras, 2002.
 35. Hansen W., Christopher M., Verbuecheln M.. ES atliek tvarkymo politika ir regionin s ir vietin s valdžios institucij uždaviniai. Kaunas: ECAT, 2002.
 36. Jungtini Taut Europos ekonomikos komisijos darnaus vystymosi strategija. Vilnius, 2005
 37. Jungtini Taut Europos ekonomikos komisijos (JTEEK) Konvencija d l teis s gauti informacij , visuomen s dalyvavimo priimant sprendimus ir teis s kreiptis teismus aplinkosaugos klausimais (Orhuso konvencija), 1998.
 38. Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos bendrosios programos ir bendrojo išsilavinimo standartai. XI - XII klas s. Vilnius: Švietimo pl tot s centras, 2002.
 39. Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos bendrosios programos ir išsilavinimo standartai. Priešmokyklinis, pradinis ir pagrindinis ugdymas. Patvirtinta Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro 2003 m. liepos 9 d. sakymu Nr. ISAK-1015.
 40. Lietuvos savivaldybi bendradarbiavimas atliek tvarkymo srityje. Vilnius: LR Aplinkos ministerija, 2002.
 41. Nacionalin darnaus vystymosi strategija. LR Aplinkos ministerija, UNDP, Vilnius: Lutut , 2003.
 42. Spruogis A., Jaskelvi ius B.. Atliekos ir j tvarkymas. Vilnius: Technika, 2000.
 43. Subalansuotosios pl tros gyvendinimo nacionalin ataskaita. Nuo Rio de Žaneiro link Johanesburgo. Vilnius: Lutut , 2002.
 44. Technin pagalba Klaip dos regiono atliek tvarkymo centrui. Sutartis Nr. ISPA/28/SV/LT „D l Šilut s rajono komunalini atliek tvarkymo plano 2006-2010m. patvirtinimo“
 45. VŠ „Projekt vadybos b dai“. Klaip dos regiono atliek tvarkymo planas, 2005.

SANTRAUKA

KOMUNALINI ATLIEK TVARKYMO SISTEMOS GYVENDINIMO ŠILUT S RAJONE YPATUMAI

Raktiniai žodžiai:

- atliekos;
- komunalin s atliekos;
- visuomen s informavimas;
- darnus vystymasis.

Magistriniame darbe tiriama atliek tvarkym reglamentuojan i Europos S jungos teis s akt gyvendinimo ypatumai Šilut s rajone.

Pirmajame skyriuje aptariami svarbiausi komunalini atliek tvarkym reglamentuojantieji Europos S jungos ir atitinkami Lietuvos Respublikos teis s aktai.

Antrajame skyriuje analizuojama, kaip „Šilut s rajono komunalini atliek tvarkymo plan “ perkelti reglamentai ir vykdomi veiksmai atitinka „Valstybinio strateginio plano reikalavimus“.

Dabar Šilut s rajone atliek vengimo, naudojimo ir saugaus šalinimo principai n ra gyvendinami, bet savivaldyb tai numatyto prad ti nuo 2007 m. Tarp svarbiausi priemoni atliek vengimui mažinti bus vykdomas gyventoj švietimas, atliek naudojimui - sukurta atliek r šiovimo sistema, saugiam atliek šalinimui – kurtas regioninis s vartynas. Magistriniame darbe atlikta analiz parod , kad silpniausia Šilut s rajono atliek tvarkymo plano vieta – visuomen s švietimas, tod l galima teigti, kad hipotez pasitvirtino.

Tre iajame skyriuje pateikiami Šilut s rajone autor s atlikto „Gyventoj poži rio buitines atliekas“ tyrimo rezultatai. Anketin s apklausos b du buvo apklaustos 399 šeimos, - traukiant Šilut s miesto ir rajono kaim moksleivius.

Atlikus tyrim nustatyta, kad Šilut s rajono gyventojai suvokia atliek problem ir prisid t prie jos mažinimo.

Ketvirtame skyriuje pateikiamos rekomendacijos rajono visuomen s švietimo atliek tvarkymo klausimais programai.

SUMMARY

PUBLIC WASTE CLEARING SYSTEM AND ITS IMPLEMENTATION PECULARITIES IN SILUTE DISTRICT

Key words:

- waste;
- utility waste;
- public briefing;
- sustainable development.

Implementation peculiarities of waste cleaning, regulated by European Union law acts, are described in this postgraduate work.

In the first section the main regulated acts of European Union are discussed. They satisfy acts of the Republic of Lithuania.

In the second section „Public waste clearing plan in Silute district“ is analysed. Its transferred rules and administrative actions are compared with „Requirements of national strategic plan“.

Currently waste avoidance, usage, and safe removal rules are not implemented in Silute district. Municipality foreknows to start it from year 2007. They will launch a campaign against littering educating local inhabitants. Also they plan to establish waste sorting system. The regional dumping ground is set up with the aim to remove waste safely. The postgraduate work analysis showed the weakest point of waste clearing plan. It is public education. The hypothesis was supported.

In the third section author's research results are presented and done in Silute district. 399 homes were questioned including Silute town and district pupils.

Research results assure that inhabitants of Silute region realize waste problem and are ready to reduce it.

In the fourth section recommendations are offered to the programme which solves the problems related with public education of waste clearing.

PRIEDAI

Gyventojų požiūrio buitinės atliekos tyrimas

Tyrimo tikslas – išsiaiškinti Šilutės rajono gyventojų požiūrą buitinės atliekos keliamas problemas, jų sprendimo būdus, buitinės atliekos surinkimą, rūšiavimą ir pavojingas buitines atliekas.

Anketa anoniminė!

Prašome Jūs būti dėmesingais ir nuoširdžiais tyrimo dalyviais.

Nepraleiskite klausimų ir sekite anketos pildymo nurodymus skliausteliuose!

APIE JUS

Jūs gyvenate:

1. Mieste

- a) daugiabutyje;
- b) individualiame name;

2. Kaime

- a) daugiabutyje;
- b) individualiame name;

3. Vienkiemyje

- a) individualiame name;

1. Dėl kurios, Jūsų nuomone, svarbiausios priežasties buitinės atliekos yra problema šiandienos Lietuvoje? (APIBRAUKITE TIK VIENĄ atsakymo numerį)

- 1. Aplinkos tarša
- 2. Išteklių švaistymas
- 3. Didelės tvarkymo išlaidos
- 4. Suvartyn plot didėjimas
- 5. Kitas atsakymas (*jei norite, rašykite*)

2. Kuris, Jūsų nuomone, svarbiausias būdas padėtų išspręsti atliekos problemas?

(APIBRAUKITE TIK VIENĄ atsakymo numerį)

- 1. Rūšiavimas (ir perdirbimas pakartotiniam naudojimui)
- 2. Atliekų kiekio mažinimas
- 3. Deginimas specialiose krosnyse
- 4. Suvartyn modernizavimas
- 5. Kitas atsakymas (*jei norite, rašykite*)

3. Ar turite tokos atliekos tvarkymui Lietuvos stojimas Europos Sąjungoje? (APIBRAUKITE

TIK VIENĄ atsakymo numerį)

- 1. Turite
- 2. Neturite
- 3. Nežinau

4. Koki problem būtin s atliekos kelia J s šeimai? (pažym kite KIEKVIENO varianto VIEN atsakym – APIBRAUKITE Jums tinkant skai i)

	Taip	Ne	Nežinau
1. Blogas išvežimo organizavimas	1	2	0
2. Mokes iai už išvežim	1	2	0
3. Negraž s konteineriai (neestetiški)	1	2	0
4. N ra kur d ti pavojing atliek	1	2	0
5. N ra kur d ti “nekasdienini ” atliek (dideli gabarit , statybinio laužo, lap , žol s ir pan.)	1	2	0
6. N ra kur d ti r šiuot atliek	1	2	0

5. Kas, J s nuomone, tur t b ti labiausiai atsakingas už atliek tvarkymo gerinim ? (APIBRAUKITE TIK VIEN atsakymo numer)

1. Vietos valdžia (apskritis, savivaldyb , seni nija)
2. Buitines atliekas tvarkan ios mon s
3. Visuomenin s organizacijos
4. Patys gyventojai
5. Kitas atsakymas (*jei norite, rašykite*)

6. Iš kur J s gaunate daugiausiai informacijos apie buitini atliek tvarkym ? (APIBRAUKITE TIK VIEN atsakymo numer)

1. Iš žiniasklaidos (TV, spauda, radijas)
2. Paštu
3. vairiuose proginiuose renginiuose
4. Iš paž stam žmoni
5. Kitas atsakymas (*jei norite, rašykite*)

7. Ar J s žinote, k vietos valdžia veikia atliek tvarkymo srityje? (APIBRAUKITE TIK VIEN atsakymo numer)

1. Žinau
2. Nežinau

8. Ar kas nors dom josi J s nuomone atliek tvarkymo klausimais (APIBRAUKITE TIK VIEN atsakymo numer)

1. Dom josi
2. Nesidom jo

9. Kokiu būdu Jūs norėtumėte išsakyti savo nuomonę vietos valdžiai dėl atliekų tvarkymo?

(APIBRAUKITE TIK VIENĄ atsakymo numerį)

1. Raštu
2. Paskambinus specialiu telefonu
3. Susitikimuose su atsakingais pareigūnais
4. Per visuomenines organizacijas
5. Kitas atsakymas (jei norite, rašykite)

10. Ar per šiuos metus matysite naujas priemones tvarkydami buitines atliekas namuose?

(APIBRAUKITE TIK VIENĄ atsakymo numerį)

1. Daugiau
2. Nesidomiu
3. Nežinau

11. Kas išveža Jūsų buitines atliekas? APIBRAUKITE TIK VIENĄ atsakymo numerį)

1. Atliekas tvarkau savarankiškai
2. Speciali atliekų tvarkymo kompanija
3. Nežinau

12. Ar žinote, kad reikia sudaryti sutartį su specialia atliekų tvarkančia mone;

(APIBRAUKITE TIK VIENĄ atsakymo numerį)

1. Žinau
2. Nežinau

13. Dėl kokios pagrindinės priežasties nesudarote sutarties su specialia atliekų tvarkančia mone? (APIBRAUKITE TIK VIENĄ atsakymo numerį)

1. Neturiu buitinių atliekų
2. Per didelė išvežimo kaina
3. Netinka išvežimo tvarka

14. Kokiu būdu yra surenkamos Jūsų

buitinės atliekos? (pažymkite

KIEKVIENO varianto VIENĄ

atsakymą – APIBRAUKITE Jums

tinkantį skaičių)

	Taip	Ne	Nežinau
1. Yra konteineriai popieriui	1	2	0
2. Yra konteineriai stiklui	1	2	0
3. Yra konteineriai plastikui	1	2	0
4. Yra konteineriai metalui	1	2	0
5. Yra konteineriai mišrioms atliekoms	1	2	0
6. Yra konteineriai organinėms atliekoms	1	2	0

15. K J s manote apie buitini atliek surinkimo kokyb ? (APIBRAUKITE TIK VIEN atsakymo numer)

1. Kokyb mane tenkina
2. Kokyb man s netenkina
3. Nežinau

16. K J s manote apie buitini atliek surinkimo kain ? (APIBRAUKITE TIK VIEN atsakymo numer)

1. Kaina per didel
2. Kaina tinkama
3. Kaina per maža
4. Nežinau, kiek moku už buitini atliek surinkim

17. Kiek sutiktum te per m nes mok ti už buitini atliek surinkim , jei jos b t išvežamos Jums priimtinu b du? (APIBRAUKITE TIK VIEN atsakymo numer)

1. Nuo 3 iki 5 Lt.
2. Nuo 6 iki 8 Lt.
3. Nuo 9 iki 10 Lt.
4. Kitas atsakymas (*jei norite, rašykite*)

18. D l kokios pagrindin s priežasties J s r šiuotum te buitines atliekas? (APIBRAUKITE TIK VIEN atsakymo numer)

1. Noriu mažinti aplinkos tarš
2. Noriu taupyti gamtos išteklius
3. R šiuoti reikia, nes tai pažangu
4. Man apsimok s r šiuoti (nekainuos r šiuot atliek išvežimas)
5. Kitas atsakymas (*jei norite, rašykite*)

19. Ar J s žinote, kad kai kurios buitn s atliekos yra pavojingos? (APIBRAUKITE TIK VIEN atsakymo numer)

1. Žinau
2. Nežinau

20. Kurie, Jūs nuomone, iš žemiau išvardint produkt yra pavojingos buitinės atliekos?
(pažymkite KIEKVIENO varianto VIEN atsakymą – APIBRAUKITE Jums tinkant skaičių)

	Pavojingos	Nepavojingos	Nežinau
1. Balikliai su chloru	1	2	0
2. Dažai su acetonu	1	2	0
3. Elektros elementai	1	2	0
4. Antifrizas	1	2	0
5. Gyvsidabrio termometrai	1	2	0
6. Sodo, daržo kenkėjų naikinimo priemonės	1	2	0
7. Naftos produktai	1	2	0

21. Koks pavojing atliek tvarkymo būdas Jums būtų priimtinausias? (APIBRAUKITE TIK VIEN atsakymo numerį)

1. Norėčiau, kad būtų rengti specialūs pavojing atliek surinkimo punktai
2. Norėčiau, kad netoli namų būtų tinkamai rengti pavojing atliek konteineriai
3. Pavojingos medžiagos turėtų būti surenkamos į pardavimo vietas

Ačiū už Jūsų nuoširdžius atsakymus!

SUTARTIS Nr. SF 06-

2006m. ____m n. ____d.

Vilnius

UAB „Vienituras“, atstovaujamas direktoriaus, toliau sutartyje vadinama „Vykdytoju“ ir sutartyje vadinama „Užsakovu“ sudarė me šią sutartį :

1. SUTARTIES OBJEKTAS

1. „Užsakovo“ neršiuoti buitini atliek išvežimas.

2. KAINA IR BENDRA SUTARTIES VERT

2.1. Išvežti „Užsakovo“ buitini atliek 1 m³ kaina 12,73 Lt +18% PVM (bendra 1 m³ buitini atliek išvežimo kaina 15,02 Lt.);

2.2. Darb apimty skirstomos pagal 1 pried , kuris yra neatskiriama sutarties dalis;

2.3. Už papildomai išvežti buitini atliek kiek „Užsakovas“ moka 2.1. punkte numatytu kainiu.

3. ŠALI SIPAREIGOJIMAI

3.1. „Vykdytojas“ sipareigoja:

3.1.1. savalaikiai išvežti iš „Užsakovo“ teritorijoje pastatyti konteineri neršiuotas buitines atliekas;

3.1.2. sutarties galiojimo laikotarpiu aprinti pinti reikiamu konteineri kiekiu 1 priedas.

3.2. „Užsakovas“ sipareigoja:

3.2.1. konteinerius nepilti skysiu , nemesti pavojing atlike (pavojing atlike s rašas pridedamas 2 priede);

3.2.2. apie numatomus privažiavimo maršruto pasikeitimus „Užsakovas“ informuoja „Vykdytoją“ prieš 5 dienas iki maršruto pakeitimo, pateikiant naują privažiavimo schemą ;

3.2.3. pasikeitus darb apimčiai „Užsakovas“ apie pasikeitimus spja „Vykdytoją“ prieš 5 dienas iki pasikeitimo pradžios.

4. ATSISKAITYMAS

4.1. „Užsakovas“ už sutartyje nurodytus darbus atsiskaito kiekvien m nes . Laiku neatsiskaitius „Užsakovas“ moka 0,1% delspinigi už kiekvien praleist dien ;

4.2. Esant atsiskaitomojo piniginio vieneto vertės arba kainų pasikeitimams, sutartyje nurodytos kainos indeksuojamos Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyto indeksavimo koeficientu, apie tai informuojant „Užsakovo“ raštu.

5. SUTARTIES NUTRAUKIMAS

5.1. Šalys gali nutraukti sutartį anksčiau nustatyto termino abiejų šalių susitarimu;

5.2. Sutartis gali būti nutraukta „Užsakovo“ iniciatyva:

5.2.1. jei „Vykdytojas“ nevykdo bent vieno savosipareigojimo (šiuo atveju apie sutarties nutraukimą „Vykdytojas“ perspėjamas raštu prieš 30 kalendorinių dienų);

5.3. Sutartis gali būti nutraukta „Vykdytojo“ iniciatyva“

5.3.1. jei „Užsakovas“ du mėnesius paeiliui nesumoka „Vykdytojui“ už suteiktas paslaugas;

5.3.2. jei „Užsakovas“ nevykdo nors vieno iš savo sipareigojimų (šiuo atveju apie sutarties nutraukimą „Užsakovas“ perspėjamas raštu prieš 30 kalendorinių dienų);

6. ŠALIŲ ATSAKOMYBĖ

6.1. Šalys atsako už šios sutarties sipareigojimų nevykdymą Lietuvos Respublikos statymų ir po statyminių aktų bei šios sutarties numatyta tvarka;

6.2. Sutarties dalyviai ginčus sprendžia derybų keliu arba Lietuvos Respublikos teisme.

7. SUTARTIES GALIOJIMO LAIKAS

7.1. Sutartis galioja nuo 2006m. ____m n. ____d. iki 2007m. ____m n. ____d.;

7.2. Jeigu šalys prieš mėnesį iki sutarties galiojimo laiko nepareišką pageidavimo nutraukti sutartį, tai ji pratęsiamą kitiems metams.

„Užsakovas“

„Vykdytojas“

(Abonentinis knygelės Nr.)

UAB „Vienituras“

(Vardas, pavardė)

Adresas, telefonai

(Asmens kodas)

(Adresas, telefonai)

Parašas _____

Dispečer – vadybininkas

Konteinerio stovėjimo vieta: prie namo

Buto kvadratas:

„UŽSAKOVO“ KONTEINERI SKAI IUS, TALPA IR STOV JIMO VIETA

Konteineri stov jimo vietos (adresai)	Konteineri skai ius (vnt.)	Konteineri talpa (m ³)

**„UŽSAKOVO“ KINI ATLIEK IŠVEŽIMO APIMTYS, GRAFIKAI, APTARNAUJAM
KONTEINERI KIEKIS, TALPA IR ADRESAI**

Ketvirtis	M nuo	Išvežimo dienos	Išvežim skai ius	Suma, Lt (su PVM)
I	Sausis Vasaris Kovas			Lt
II	Balandis Geguž Birželis			Lt
III	Liepa Rugpj tis Rugs jis			Lt
IV	Spalis Lapkritis Gruodis			Lt

Vežimas pagal iškvietim .

Užsakovas

Vardas, pavard

Parašas

Vykdytojas

Dispe er - vadybinink

Parašas

DRAUDŽIAM MESTI KONTEINERIUS PAVOJING ATLIEK S RAŠAS

1. Radioaktyvuso atliekos;
2. Suged ir seni pesticidai;
3. Tirpalai ir dumblas su sunkiausiais metalais (akumuliatori elektrolitai, galvaninis valymo šlamos);
4. Organiniai tirpikliai;
5. Tepaluoti skudurai, tepaluotos pjuvenos, tepaluotas gruntas, naftos produktais užteršta tara;
6. Fotografijos darb atliekos;
7. Gyvsidabrin s, liuminiscensin s lempos;
8. Akumuliatori švininiai elementai;
9. Sausi galvaniniai elementai;
10. Savo sud tyje turin ios cianid , gyvsidabrio, arseno, seleno, stroncio ir j jungini atliekos;
11. Vaistai ir vaistin s medžiagos su pasibaigusiu vartojimo terminu;
12. Automobilin s ir kitos padangos (su metaliniu ir be metalinio kordo).

„Užsakovas”

„Vykdytojas“

(Vardas, pavard)

Vadybininkas

(Vardas, pavard)

(Parašas)

(Parašas)